

PIK L, Ч. 3

БЕРЕЗЕНЬ — 1993 — MARCH

No. 3, VOL. L

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

PIK L, Ч. 3

БЕРЕЗЕНЬ — 1993 — MARCH

No. 3, VOL. L

ЗМІСТ

Ганна Гайворонська. Бог.	1
Стефанія Павлишин. "Царська персона" української музики.	2
Людмила Шушуріна. Пані Лариса поза політикою.	5
Анна-Гая Горбач. Іван Світличний.	9
Валентина Борисенко. "Наварітє вареників, а я сиру принесу..."	12
Вісті з Централі.	15
Літературний конкурс.	16
Василь Скуратівський. Півстоліття на Чернечій горі.	16
Our Life	
Taras Shevchenko. From the epistle.	18
Vasyl Hrechynsky. About composer Mykola Lysenko.	19
The tasks and responsibilities of Ukrainian women's organizations.	21
On Shevchenko's anniversary.	24
Христя Навроцька. Наше харчування.	25
Дописи Округ і Відділів.	26
Збори відділів.	28
Пожертви.	29
Нашим дітям.	34
Посмертні згадки.	36
Збори відділів.	обкл.

Ілюстрації Софії Шатківської.
Illustration by Sophia Shatkiv's'ka.

На першій сторінці обкладинки: Дуб. Тарас Шевченко, 1860, папір, офорт, акватинта.
On the first page of the cover: Oak Tree. Taras Shevchenko, 1860.

Редактор — **Ірена Чабан**
Редактор англійської частини — **Марта Бачинська**
Мовний редактор — **Роман Юревич**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Марія Савчак — з уряду
(Голова Союзу Українок Америки)

Любов Волинець
Христя Навроцька — з уряду
(пресова референтка Головної Управи)

Іванна Ратич
Іванна Рожанковська
Ольга Руденська

РЕДАКЦІЯ
108 Second Avenue
New York, NY 10003
(212) 674-5508
Fax: (212) 254-2672
Адміністратор — **Наталія Дума**

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices. Copyright 1993 Ukrainian National Women's League of America, Reserved — Published in U.S.A.

ГОЛОВНА УПРАВА СУА

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ

Лідія Бурачинська
Іванна Рожанковська

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Савчак — голова
Іванна Ратич — 1-ша заступниця голови
Ольга Гнатейко — 2-го заступниця голови для справ організаційних

Лідія Гладка — 3-тя заступниця голови для справ культури

Марта Хомяк — 4-та заступниця голови для справ зв'язків

Ірина Чайківська — протоколярна секретарка
Марія Томоруг — кореспонденційна секретарка
Розалія Полчій — англійська секретарка
Рома Шуган — скарбничка
Марта Данилюк — фінансова секретарка
Ірина Куровицька — вільний член
Лідія Білоус — вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Ірина Руснак — музейно-мистецька
Ольга Тритяк — виховна
Лідія Черник — суспільної опіки
Анна Кравчук — стипендій
Христя Навроцька — пресова

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Наталія Гевко — Дітройт
Оксана Фаріон — Філадельфія
Надія Савчук — Нью-Йорк
Марія Крамарчук — Північний Нью-Йорк
Марія Полянська — Нью-Джерсі
Іванна Шкарупа — Огайо
Анастасія Хариш — Чикаго
Ірена Гладка — Нова Англія
Наталія Кушнір-Верзол — Південний Нью-Йорк

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Евгенія Новаківська — голова
Лідія Дяченко — член
Тайса Турянська — член
Надя Бігун — заступниця
Лідія Фіцалович — заступниця

КАНЦЕЛЯРІЯ СУА

108 Second Avenue
New York, NY 10003
(212) 533-4646
Директор — **Омеліна Рогожа**

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

203 Second Avenue
New York, NY 10003
(212) 228-0110
Fax (212) 228-1947

Години урядування:
від 10:00 до 4:00 по пол.

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ

Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London W24HG
England

АВСТРАЛІЯ

Postup Ukrainian Cooperative
Trading Society Limited
928 Mount Alexander Rd.
Essendon, 3040,
Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly — except Aug.
by Ukrainian National Women's League of America, Inc.,
108 Second Avenue, New York, NY 10003.
ISSN 0740-0225

Postmaster: send address changes to
"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003

БОГ

Я бачила Бога.

В тумані до п'ят
Ходив, наче лунь,
Між наморених хат.

Дощем у шибки мовчазні дріботів.
Ніхто і не відав, чого він хотів.

А люди гадали: якийсь дідуган
Старцює і гроші складає в гаман.

Сікли матюгами і злістю товкли,
Були аж зелені від тої хули.

Заплакав Всевишній. Узяв його страх:
"Щось Боже лишилось у ваших серцях?"

Людей відрізняє від мавп доброта, —
Чи люди не ті, чи планета не та?

Я землю квітучу для вас сотворив,
І поле вам виткав, і степ простелив,

Джерельними ріками обперезав,
І звіра, і птаха до вас посилав.

Ви в ріки плювали й кривавили світ,
Від диму чадного в дірках небозвід.

У храмах святих поробили хліви —
Й плодили бездухих з тії сіряви.

Ви глави стинали із білих церков,
На вас материнська і братова кров.

І знищені голодом в стиглих житах,
І підла підступність по ваших хатах.

О ні! Ви не святість свою берегли —
У кубла свої, що тяглось, те й тягли,

І заповідь Божю "Не укради"
Пустили за плином гнилої води.

Ви все продали за шматок ковбаси.
То хто ж ви? Чи люди? І я хто єси?..."

...А дощ старчі плечі шмагав батогом.
Бог плакав, обстукував землю ціпком.

Навколо ні вогника, ані душі,
Вовтузився черв земляний в шпориші.

В моєї хатини паркану нема —
Лиш вітер цілющий в обіймах трима —

Кудлатий і свіжий, мов протяг з грудей,
У скромній світлиці немає дверей.

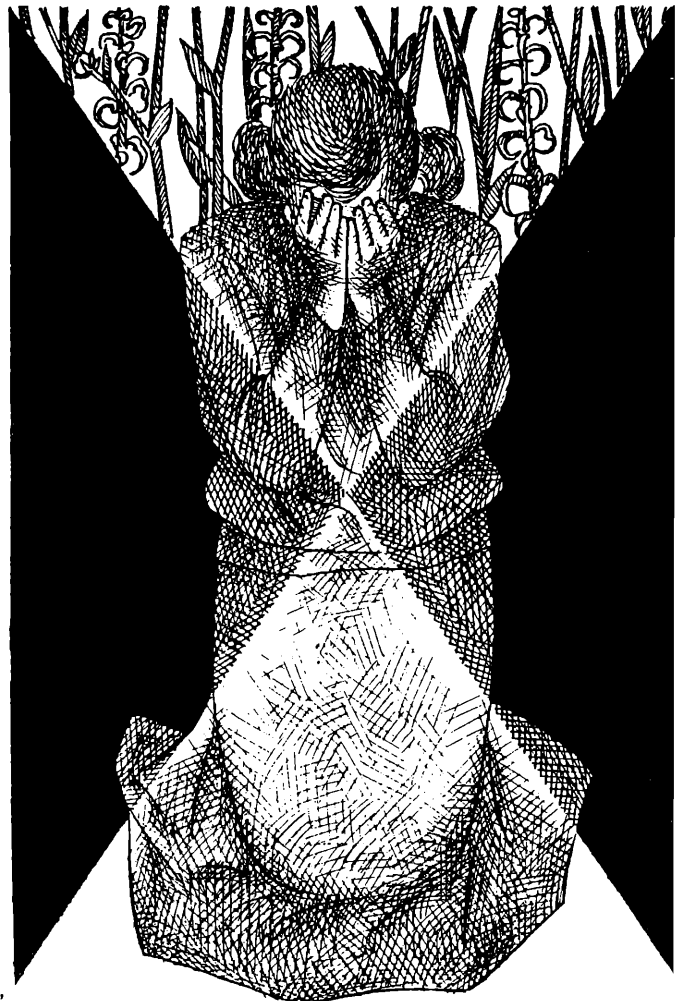
Заходь, Боже праведний, в затишок мій —
Зігрій сиву душу і руки зігрій...

Ми довго мовчали... Аж тьмарився зір...
Повір нам, Всевишній. Востанне повір.

Ми зійдем у часі, у жилах трави,
Збудуєм по землях прекрасні церкви.

Молитись Тобі навчимо діточок,
Очистим замулені душі річок,

І святість соборну в собі зведемо,
І землю в наругу уже не дамо!

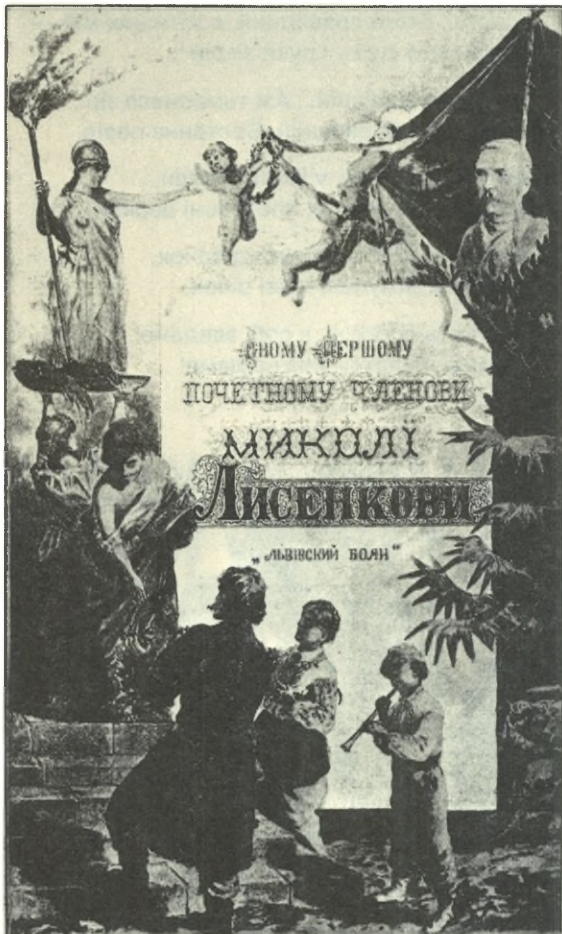

Ганна Гайворонська — член Спілки письменників України,
редактор єдиної в Луганській області україномовної газети
"Кам'яний брід".

Графіка Богдана Бардецького Graphics by Bohdan Bardetsky

"ЦАРСЬКА ПЕРСОНА" УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

ДО 150-РІЧЧЯ МИКОЛИ ЛИСЕНКА

Плаккат, вручений Миколі Лисенку в 1903 році підчас його 35-річного Ювілею у Львові.

The poster which was presented to Mykola Lysenko in Lviv in 1903, commemorating 35 years of his work.

22 березня минуло 150 років від дня народження засновника української національної музики Миколи Лисенка. Ще за життя композитора його слушно порівнювали з Шевченком як за вагомістю творчості, так і за громадською роллю у пробудженні національної свідомості. М. Лисенко своїм великим талантом зробив для рідного народу те, що було у даний час найважливіше: заклав основи його професійної класичної музики.

Очевидно, що Лисенко не був тут першим: українська професійна музика налічує декілька сторіч, у XVIII сторіччі її класиками були Бортнянський, Березовський, Ведель. Однак у XIX-му, коли настав час пробудження націй і вони творили свої незалежні

національні культури, Микола Лисенко зайняв в українській музиці таке ж місце, як у російській Глінка, в чеській Сметана, в польській Монюшко. Він створив підвалини нашої національної культури, фундамент, на якому засновуються і її сьогоднішні осягнення.

Величезна роль Лисенка не тільки у композиторській творчості, але й в його артистичній діяльності музиканта-виконавця — диригента і піяніста, в науковій фолкльористичній праці, нарешті, у громадській сфері національного пробудження, що захоплювало ціле його життя.

У творчості Лисенко охопив провідні жанри своєї епохи і заклав їх основи для дальшого розвитку в українській музиці. Таким була, насамперед, опера, без якої в епоху романтизму не можна було уявити існування національної культури. 1820 року Вебер виставив німецьку національну оперу "Вільний стрілець", за ним пішли слов'яни. Українська музика мала й попередньо спроби народної опери, не рахуючи класичної — Бортнянського і Березовського. Вже Котляревський назвав "Наталку-Полтавку" оперою, хоч насправді це була п'єса з музикою, "співोगра", як здавна називали такий вид театральної вистави на Україні. Тільки в редакції Лисенка "Наталка-Полтавка" набула свого сьогоднішнього вигляду, як, до речі, і "Запорожець за Дунаєм" в редакції Людкевича. Сам Лисенко створив протягом свого життя найрізноманітніші зразки опери — від оперети "Чорноморці" до опери-саатири "Енеїда", від ліричного жанру до героїчної епопеї, нарешті, дитячі опери: "Пан Коцький", "Коза-дереза", "Весна і зима".

Не випадково найвизначніші його опери написані за сюжетами Гоголя, котрого Лисенко вважав українським письменником, бо ж дійсно ніхто більше не передав багатства, різноманітності і глибини українського життя. Російська мова, якою користувався письменник, Лисенка цілком не дивувала: її вживали і через заборону української, і через на той час більшу гнучкість, виробленість, нарешті, через інерцію, звичку. Адже Шевченко писав повісті по-російськи і так само провадив частину своєї кореспонденції. Сам Лисенко, який вдома був змушений розмовляти по-французьки, листувався з батьками російською мовою. Українську пізнавав тільки в сільському оточенні у дитинстві та під час літнього відпочинку на рідній Полтавщині. А далі прийшло захоплення Шевченком, яке тривало вже до кінця життя.

Це у пору навчання в Київському університеті

(до речі, він отримав там ступінь кандидата природознавчих наук) Лисенко написав музику до п'єси Гоголя-батька "Простак". Між 1870-1890 роками він створює "Різдвяну ніч", "Утоплена", "Тараса Бульбу" — три різні жанри романтичної опери: народно-побутову, ліричну, героїко-епічну. Всі вони є великим здобутком української музики.

Розвиваючи традиції панівного жанру рідної музики — хорового, Лисенко збагачує його, поєднує з інструментальним елементом, — творить вокальну симфонічну кантату. Найвищими досягненнями композитора у цій царині є "Радуйся, ниво непопалая", "Б'ють пороги", "На вічну пам'ять Котляревському" — всі три до текстів Шевченка. Сюди ж можна зарахувати "Івана Гуса" та деякі більші твори з музики до "Гайдамаків". Взагалі музика до "Кобзаря" займає центральне місце у творчості Лисенка і охоплює сотні творів, від хорів до ансамблів і сольоспівів.

Лисенко розумів також необхідність створення підстав для розвитку української інструментальної музики. На закінчення навчання у Ляйпцігу 1869 року він написав першу частину симфонії, пізніше оркестрову фантазію "Козака-шумку". Симфонічними п'єсами були увертюри до опер. Звертався композитор також до камерних жанрів, написав квартет, тріо, п'єси для скрипки, віолончелі, флейти з фортепіаном.

Як концертуючий піаніст він, очевидно, особливу увагу звернув на цей інструмент. Найближчою йому була мініатюра — звідси Елегія, Баркароля і т. п., проте створив він і сонату та дві рапсодії. З них перша є настільки складною, що після Лисенка її мало хто виконує. З камерних вокальних творів привертає увагу велика кількість сольоспівів на слова Гайне, Франка та багатьох інших українських поетів.

Хоч у композиторській творчості ми шануємо Лисенка насамперед за створення основних жанрів української професійної музики, у його стилі спостерігаються і прояви новаторства. У кантаті "Б'ють пороги" він першим впроваджує наскрізну форму у вокально-симфонічний жанр. Ліст вживав її перед тим у симфонічній поемі, тобто, у чисто інструментальній творчості. Зрештою, наскрізний розвиток у кантаті Лисенка є незалежним від будь-яких прикладів, тому що цілком впливає з конкретного задуму — героїчного змісту поеми Шевченка (наслідування пророка Ісайї) та власних переживань композитора. Це враження від переїзду через грізні дніпровські пороги (у 1878 р.), коли захоплення — минулим і природою — змішувалося із свідомістю постійної небезпеки смерті.

Також у фортепіанному жанрі цікавим зразком новаторства (на що ще Лисенкові звернули увагу чеські критики) є Сюїта на теми українських народних пісень; вона засновується на старовинних танцях XVIII ст. і є проявом неокласицизму, який почав тоді

входити в моду. Нарешті, в хорових обробках народних пісень у Лисенка зауважується еволюція від простих гармонізацій, які, очевидно, були великим досягненням для свого часу, до підголоскової поліфонізації фактури, з якої відтак розвинулися геніальні обробки Леонтовича.

У фольклористичних працях Лисенко є справжнім засновником музично-етнографічної науки на Україні. Хоч він не дав ще повної характеристики ладової і ритмічної основи народної музики, його дослідження були тими теоретичними розвідками, що стали фундаментом для дальшого розвитку української фольклористики. Це "Характеристика музичних особливостей дум і пісень, виконуваних кобзарем Вересаєм", "Про торбан і музику пісень Відорта", "Народні музичні струменти на Україні". До речі, остання друкувалася в Галичині — у Станиславові.

Виконавська діяльність Лисенка була тісно пов'язана з його громадською працею. Диригуючи спершу студентськими хорами, відтак мандрівними, він поширював і пропагував музичну культуру серед народу. Такою ж була його роля як піаніста, виконавця і педагога. Хоч навчання гри на фортепіані було єдиним засобом заробітку, Лисенко і в цій ділянці виявив себе справжнім громадянином. Він навчав безкоштовно бідних учнів, ще й допомагав їм матеріально, а головне — заснував у 1904 році у Києві Музично-драматичну школу. Створив її за зібрані для нього гроші з нагоди святкування його 35-річного ювілею. Величезна для початку сторіччя сума 4,000 карбованців була призначена на будинок у відпочинковій місцевості (подібно був куплений будинок Франка у Львові), але Лисенко вважав, що значно важливіше є музичне виховання громадянина. З його школи вийшли Стеценко, Микиша, Ревуцький. Своєю суспільною діяльністю Лисенко ще з юних років був пов'язаний з найбільш передовими людьми України. Його близьким родичем і приятелем був Михайло Старицький, в університеті він подружився з Володимиром Антоновичем, Тадеєм Рильським, Михайлом Драгомановим та його сестрою Косач (Оленою Пчілкою), з її донькою Лесею Українкою, яка була довголітньою сусідкою Лисенка і ставила п'єсу з його дітьми. Тісними були зв'язки з Нечуєм-Левицьким, з людьми театру — Заньковецькою, Садовськими.

В цьому оточенні ще з часів навчання в університеті композитор глибоко пройнявся ідеями популярного тоді слов'янізму. Диригуючи студентським хором, він виконував, крім українських, пісні російські, польські, чеські, сербські, хорватські. Те ж саме було і в Петербурзі, де Микола Лисенко вивчав інструментування у Римського-Корсакова. Він дуже високо цінував російських композиторів, хоч в оркеструванні його опер зовсім не видно слідів великого російського кольориста. Ще тільки приїхавши до Ляйпцігу у 1867 році, Лисенка відразу запросив

Агрень-Слов'янський дати концерт у Празі. У Ляйпцігу грав у концертах Шопена — тоді зовсім незнамого і непризаного у цьому осередку культу Мендельсона. Ще одним цікавим фактом його зв'язків з польською культурою є прослуховування у 1892 році дев'ятирічного Шимановського на прохання батьків. Лисенко передбачив його велике майбутнє. А на кілька місяців раніше Чайковський з захопленням слухав у Києві в авторському виконанні "Тараса Бульбу".

Справжній український патріот, постійно борючись з реакцією, з утисками царського уряду, Лисенко глибоко шанував інші народи. Та зрозуміло, що найближчим йому був рідний. Його дуже хвилювала роз'єднаність українців. У 1869 році 27-річний музикант пише до Львова до Олександра Барвінського: "Я тієї думки, що нам, своїм кривним людям, однієї матері дітям, не варт, не личить роз'єднуватися, але скуплятися якнайміцніше. Велика необачність, що аж до сього часу такі малезні стосунки Галичини з Україною".

Саме знайомство з О. Барвінським стало першим кроком у подальших тісних зв'язках Лисенка з галичанами. Сталося це восени, 1867 року, коли по дорозі на навчання до Ляйпцігу Лисенко знайомиться з двадцятирічним Олександром Барвінським, редактором студентської газети "Правда", яку Лисенко згодом передплачував до Києва. На прохання Барвінського Лисенко написав музику до "Заповіту", що й стало поштовхом до його великої праці над озвученням "Кобзаря".

З іншого боку, саме через Лисенка Барвінський знайомиться у Києві з передовими українцями. На початку 1890-их років він запрошує на голову Наукового товариства ім. Шевченка у Львові В. Антоновича, а той рекомендує свого учня Михайла Грушевського. Від кінця 1880-их років почалося близьке знайомство композитора з І. Франком. Листувалися з ним всі визначні галицькі музиканти: Н. Вахнянин, О. Нижанківський, Ф. Колесса, С. Людкевич. Останній завжди з жалем згадував, що під час Першої світової війни пропали Лисенкові листи до нього. Та добре пам'ятав настанову в одному з них — щоб, навчаючись чужих здобутків, ніколи не забувати рідної музики, народних джерел.

Галичани глибоко поважали Лисенка, і святкування 35-ліття його діяльності у 1903 році, мабуть, ніде не було таким урочистим, величавим і водночас щирим, як у Львові. Сам Лисенко залишив зворушливий спогад про це: "Не встиг я в Підволочиську ступити на галицьку землю, як одразу опинився серед друзів і квітів. В Тернополі — знову промови і квіти, зустрічали сотні людей. Та то був лише початок. Під'їжджаємо оце до Львова. Бачу на двірці величезний натовп. Ну, думаю, сам цар, Франц-Йосиф вирішив своєю персоною ошчасливити

львів'ян. Ото попав я у недобрий час. Вибираюсь з вагону вже став на східці. Коли дивлюсь, підходить до мене Н. Вахнянин, вітає. І люди кругом знімають шапки, співають многоліття. Тут я зрозумів, що то мене так зустрічають, що, виходить, я і є та "царська персона". Не знаю, що відчують царі, королі і принци в таких випадках, а на мене все це так подіяло, що я, наче у сні, вийшов з двірця і відбув до міста".

З нагоди цього ювілею відбулися концерти Лисенка у філармонії і Народному домі при його участі як піяніста. Композитор був тоді гостем етнографа Володимира Шухевича під замком, на сьогоднішній вулиці Верховинській. Будинки Шухевичів та їх родичів Барвінських межували, були ідентичними. В обидвох родин бували визначні люди, але Шухевичі так перебудували свій дім, що там вже годі шукати слідів минулого. Натомість у частині будинку Барвінських (яка тепер, на жаль, належить чужим людям, а де повинен би бути музей), знаходиться сальон, в якому гостювали Леся Українка, Пантелеймон Купіш, митрополит Шептицький.

У 1903 році Лисенко слухав тут п'ятнадцятирічного Василя Барвінського і благословив його на шлях музики.

В честь Лисенка того ж року у Львові було створене товариство та Музичний інститут ім. М. Лисенка. Роля цього закладу у культурному вихованні нового покоління українців була дуже великою і триває до сьогоднішніх часів, адже тепер він існує як консерваторія. Ті львівські музиканти, які опинилися після війни за океаном, створили там Інститут ім. Лисенка.

Лисенко у своїй праці керувався принципом, який він висловив так: "Мистецтво, як і кожна путня справа, вимагає від людини всього життя, без останку". Композитор працював так інтенсивно, що цього життя йому стало рівно на 70 років. Численною була делегація галичан, яка приїхала до Києва на його похорон восени 1912 року.

Пам'ять про Лисенка живе й досі, бо знали його й любили не тільки музиканти-професіонали та інтелігенція, а увесь народ. Як писав Лисенко, "це величаве поведження щирих до самозабуття галичан і буковинців... переходить границі усякої можливої уяви... Порушуюче враження справляло тото усе, а особливо, що й з народу свого селяни і селянки, підгір'яни-буковинці, гуцули й гуцулки в чудових мальовничих строях разом з інтелігенцією сиділи за столами і брали участь у співах, вітаннях".

Тепер такі святкування, такий ентузіазм неможливі. Це зрозуміло — в містах і селах мають іншу музику, шукають майже виключно розваги. Наш великий Лисенко забутий. Та чи назавжди? Чи неможливо його повернути? Адже люди його просто не знають. Прагнучи наблизитись до класики, вони

ПАНІ ЛАРИСА ПОЗА ПОЛІТИКОЮ

З екранів телевізорів, з трибун інших велелюдних зібрань вона найчастіше постає суворою, іноді надто різкою і безкомпромісною не лише щодо політичних опонентів, а й до тих, з ким донедавна у своїх поглядах на розбудову незалежної України була нерозлийвода.

То яка ж вона, Лариса Скорик, народний депутат України, пані Лариса, як шанобливо величають одні, "гетьманша", "ходячий комп'ютер", як, віддаючи належне її бійцівським якостям і чіткій незаперечній логіці, називають інші?

На запрошення Лариси Скорик увечорі я прийшла до неї додому. Адреси із зрозумілих причин називати не стану, хоча вона відома багатьом її виборцям, які, не чекаючи визначених днів і годин депутатських прийомів, беруть в облогу її квартиру. Для цікавих лишень скажу: живе вона не в сумнозвісному "Царському селі" (так із чиеїсь легкої руки називають престижний квартал у Києві, на який ще за часів Щербицького накинута оком столична еліта і в якому нині за всяку ціну намагаються оселитися чимало нинішніх парламентарів і сучасних урядовців), а на одній з гомінливих київських вулиць, у стандартній дев'ятиповерховці, сходинок якої давно вже слід було відремонтувати, а сміттєпроводи — почистити. У квартирі, яку охарактеризувала б як типово інтелігентську: без "кришталів" і "стінок", без килимів і "відиків", але з книжками і тим непередаваним затишком, який створюють не речі, а особистість господаря. А ще — з двома лантухами картоплі і цибулі біля самісіньких дверей у передпокої. Чому впали у вічі картопля і цибуля, адже нині, здавалось би, це така невід'ємна прикмета побуту практично кожного з нас? Поясню. Цибуля — через те, що сам факт її придбання депутатом Скорик деякі колеги-журналісти готові розглядати мало не як кримінал, в усякому разі як подію, варту всенародного обговорення. А картопля — тому, що коли згодом пані Лариса пригостила мене, у розмові ненароком прохопилося: "А що поробиш — таке життя, оце з весни на своєму городі посадила, обгорнула, а восени викопала, ще трохи й прикупила".

часто слухають навіть примітивну музику, тому що вона зрозуміла. А Лисенко — і зрозумілий, і доступний, і глибокий. Він так близький до народних джерел, що деякі його пісні співалися як народні; досить згадати "Ой, одна я одна" на слова Шевченка.

Наш обов'язок — повернути Лисенка, і не тільки з нагоди ювілею, не тільки як визначну історичну

Почалася ж наша нинішня розмова із запитання:
— **Ваша суворість, часом — неприхована різкість — імідж чи характер? Яка ви, пані Ларисо?**

— Мабуть, така, як є. І "нелицеприятна", бо в даному разі свідомо не вживаю українські відповідники "безстороння", "справедлива", і контактна, відкрита з однодумцями чи просто потенційними друзями.

Можливо, я не завжди була такою, можливо, якоюсь мірою навіть виховала в собі ці якості. Бо, вважаю, це не позиція, коли ставиш за мету всім подобатися. Світ багатолікий, у кожного свої погляди на життя, але деякі мені категорично не пасують. Я б не хотіла з деякими людьми ділити свою долю, бути з ними милою й люб'язною, то й дозволяю собі таку розкіш — казати у вічі те, що думаю.

— **Здебільшого і в парламенті, і під час якихось громадянських акцій ми бачимо вас в оточенні чоловіків. А серед ваших друзів, однодумців є жінки?**

— Мої приятелі — винятково жінки. Маю щирих друзів і серед чоловіків. Але справжні, яким не треба нічого пояснювати, у спілкуванні з якими не силуєш своє "я", до яких насамперед звернуся по підтримку й допомогу — це мої приятельки. До багатьох із нас — і до них, і до мене — доля не раз ставала спиною. Ми пережили немало сутужних моментів, і це переконало мене: найкращі чоловіки — це жінки.

На жаль, нині я не можу спілкуватися з ними так часто, як того б хотілося. Але знаю, що їхнє ставлення до мене не змінилось, як і моє до них.

— **Може, познайомите з ними?**

— Із задоволенням. Серед найдавніших — Теодозія Бриж, геніальний, на мою думку, скульптор; свого часу шельмована як авангардистка і формалістка, прекрасний мистець, який у кожному своєму творі зачаровує дотиком до істини. Але для мене вона насамперед людина щирої душевної краси, світлого розуму і великого правдолюбства. Живе вона у Львові, а в Києві — наша спільна приятелька — Леся Білінкевич, лікар-кардіолог. Напевно, нині, через мою зайнятість, вони спілкуються з іншими людьми частіше, ніж зі мною, і все одно ми завжди поруч.

постать, як вельми заслуженого для України діяча. Нам потрібний Лисенко у живому звучанні, на його музиці ми маємо виховувати нашу інтелігенцію і свідомих громадян. Адже творчість Миколи Лисенка є важливою часткою тої культурної спадщини, тих традицій народу, завдяки яким він дожив до свого відродження.

м. Львів

ЛАРИСА СКОРИК

Відшареніли повені скорботи,
І жорна часу перетерли тугу,
Вельможну радість, немічну наругу,
Тверезість слів, що разом "за" і "проти".

Ще тільки в напівсні перезимуєм,
В напівжитті переживем безглуздя,
Наш білий день чорняві коні вгнуздав
І в глупу ніч безогляду мандрує.

А десь для нас заставлені столи,
В сріблястих келихах терпке вино іскриться,
І нашим снам тихесенько не спиться,
Бо над полином бджоли загули.

Заструменить невидима ріка,
І вічність тихо сяде край порога,
І вся печаль і вся марна тривога
Стріпоче в ніч як звільнена рука.

Лариса Скорик
Larysa Skoryk

Ви влучно зауважили — останнім часом мене справді здебільшого оточують чоловіки. До речі, й серед моїх колег-архітекторів теж переважають чоловіки.

— Можливо, це також вплинуло на ваш характер?

— Архітектура — творча професія, але водночас вона вимагає й дисципліни, математичної логіки мислення, чіткої послідовності в роботі. Отже, без впливу професії не обійшлося.

Але своїм "жінки-чоловіки" ви таки трохи зачепили. Тож повернусь до вже сказаного. Жінок я просто люблю і дуже довіряю їм. Бо це найреалістичніші, найвідважніші, найпослідовніші, найбільш концептуальні, і, як не раз засвідчило життя, — найбільш відповідальні люди.

Ми їдем в ніч. Шалено мчать вогні
Обіч доріг, що їх нема на карті.
Ми їдем в ніч. Щасливі і сумні.
Ми знищені. Ми нескінченно варті.

Останнє слово не досягне нас.
Останній сміх згубився за горами.
Ми їдем в ніч. І вже скінчився час.
І кожна мить земна вже поза нами.

Відлинув світ. І сонми давніх дум
Розтанули в галактиці нестями.
Минає ніч. Благословенний сум
Світає тихим раєм перед нами.

У художньому інституті веду свою архітектурну майстерню. Практика розподілу до цих творчих майстерень склалася так, що студенти й молоді науковці обирають керівника переважно за власним бажанням. Звичайно, й слово керівника тут не останнє. Так от, маючи можливість вибирати, я охоче запрошую в групу студенток, хоча деякі колеги віддають перевагу хлопцям. Вони, очевидно, не знають, як добре працювати з дівчатами, особливо, коли знаходиш з ними спільну мову. Здібностями, талантом вони анітрохи не поступаються чоловікам, хоча й на хлопців-студентів не нарікаю.

— Пані Ларисо, ваше захоплення політикою, бува, негативно не позначилося на професійній діяльності?

— Не думаю. Просто весь час доводиться вигадувати, яким чином ущільнити, сконцентрувати особистий час. Кажуть, що на відміну від громадян інших країн, які в скруту кидаються, де б підробити, англійці починають заощаджувати. Так само й з моїм часом, як, до речі, й з грішми, яких теж ніколи не мала в особливому достатку.

На жаль, значно рідше, ніж раніше, відвідую виставки, буваю на концертах і в театрах, менше читаю книжок, хоч люблю читати. Але чи зашкодила мені як архітектору політика, чи, крий Боже, не постраждала через мій крен до політики архітектура?

Спочатку про архітектуру. Так, вона постраждала, але не через мене, до того ж своєї ролі в ній я аніскільки не перебільшую. Вся наша архітектура потерпає багато десятиріч, особливо тотально — за останні десять-п'ятнадцять років. Якщо точніше, архітектури, в широкому розумінні цього слова, у нас майже не існувало. Були обдаровані архітектори, які проектували речі, котрі ніколи не втілювалися. Чому? Бо архітектура — дуже дороге мистецтво, на втілення оригінального проекту потрібні великі гроші, тому індивідуально їх ніхто не здатний реалізувати. До того ж держава була абсолютно неготова сприймати архітектуру як мистецтво.

Можливо, і в політику певною мірою я подалася через те, що й професійно відчувала — треба щось змінювати, так далі жити не можна.

Так от, навчившись цінувати час, продовжую працювати в інституті із студентами, намагаюсь реалізувати й власні творчі пляни. Вечірні, нічні години, відведені для цього, ціную найбільше. Після всіх політичних баталій потрапляю до інституту, як до раю. Боже мій, яка це насолода — позбутися денних турбот, працювати з єдиним бажанням — якнайкраще зробити те, що так любиш. Але чим би я в даний момент не займалась — керамікою чи графікою — все одно архітектура для мене — понад усе.

— Маєте бажання похвалитися зробленим?

— Все своє життя мріяла запроектувати храм. Але передчувала, що це ніколи не збудеться. І ось настав час, можливо, я хоч трошки наблизилася його і своєю політичною діяльністю, коли така нагода з'явилась. Я щаслива, бо для кожного архітектора це вершина прагнень і вершина можливостей. Один із проєктів — храм, який має постати в Києві. Мені дуже приємно, що побажання замовника — громади парафіян і мої власні уявлення про сучасну церковну споруду тут повністю збіглися: він буде без особливих канонічних обмежень. Інший храм, який тяжіє до українського козацького барокко, до традицій дерев'яної архітектури, має вивиситись на Херсонщині.

Завершуємо в майстерні ще один проєкт — лікарню для містечка на Полтавщині. Сподіваюсь, вона буде модерною і романтичною водночас. І неодмінно — зручною, комфортабельною як для

хворих, так і для медиків. Мені цей проєкт дорогий ще й тим, що ця сучасна за всіма параметрами лікарня з'явиться на периферії. Адже нема нічого згубнішого для будь-якого суспільства, коли все найкраще стягується до центру. Дуже б хотілося, щоб у кожному місті чи селі люди мали не лише теоретичне, а й реальне право на комфорт, адже це утворює нормальне самопочуття й самоповагу.

— Отже, заощаджуєте час за рахунок сну, відпочинку... Ваша нова зачіска — стягнене у вузол волосся — теж результат економії?

— Саме так, перукарні з чеканнями, домовляннями стали недозволеною розкішшю.

— Ні в парламенті, ні в інституті, ані, скажімо, на Форумі українців, де все було так урочисто, я не бачила вас ні в якому іншому одязі, лише в блюзі та спідничці або в костюмі. Це ваш стиль?

— Сказати б точніше — щаслива особливість, бо практично ніколи не прив'язувала себе до якогось продуманого стилю, задовольняючись тим, що є. Дай, Боже, виробити якийсь свій стиль в архітектурі!

— і все ж якесь, так би мовити, вечірнє вбрання маєте?

— Категорично ні.

— Що ж вдягаєте, коли вас запрошують на прийом до Президента?

— Не скажу, що Президент запрошує мене на прийоми дуже часто. В останній раз була в Маріїнському палаці, на честь завершення роботи згаданого Форуму. В якому вбранні? У тій же блюзі, в якій була вдень.

Мені дуже приємно дивитись на гарно вдягнених жінок, і взагалі це приємно. Може, й мені б не зашкодило бути часом так гарно одягненою. Та це вже як вийде. До того ж час тепер дуже демократичний, а я вже давно навчилася не перейматися з приводу таких речей.

— Вибачте, будь ласка, але я знов своєї: ту ж таки блюзу чи костюмчик треба десь пошити, купити... Маєте постійну кравчиню?

— Жодної. Я довго дружу зі своїми речами, вмю їх сама переробити. Швейної машинки не маю, то можете уявити, як це відбувається. В основному тримаюся на старому багажі. Іноді щастить щось купити, але не пам'ятаю, коли це востаннє було, часом виручають приятельки, сусідки, — я все ж таки серед людей живу. До того ж маємо майже однакові розміри з донькою, то й допомагаємо одна одній у цій ситуації.

— Донька живе з вами?

— Нині Мілана з чоловіком і синами, моїми онуками Данилком і Дем'яном, у Львові. Дітки ще зовсім дрібні: старшенькому — два, меншенькому — рік, то там доглядати-виховувати їх допомагають свати. За кілька днів чекаю дітей у Києві.

— Донька успадкувала вашу професію?

— Чимось подібну. Закінчила Львівський інститут

декоративно-прикладного мистецтва, займається гобленом, керамікою, хоча на даний момент — тільки дітьми.

— **А Мілана не ревнує вас до політики, яка віддалила од неї маму?**

— Як вам сказати... Вона дуже толерантна в цьому відношенні. Не хочу бути нескромною, але ще школяркою вона не раз мені повторювала: "Ти найдемократичніша серед усіх знайомих мені мам". У всякому разі, Мілана завжди знала, що мене ніколи не можна було круто прив'язати до хатнього господарства.

— **До вареників?**

— Помиляєтесь. Вареники я ліплю унікальні, це всі мої знайомі кажуть. Щоправда, в останні два роки мені рідко випадає їх варити, але на Різдво — неодмінно.

— **Вашій нинішній популярності може позаздрити дехто з естрадних зірок. Це важко, приємно?**

— Насамперед, клопітно. Я не люблю популярності. Це мене не гріє. Серед усіх варіантів, які людина може побажати собі, я, прошу повірити, перевагу віддаю самотності. Мабуть, ще й через те, що вона завжди була контрастом до мого реального життя.

Люблю людей, люблю спілкуватися з друзями, але найрозкішніші хвилини мого душевного стану виникають насамоті, коли можу подумати, почитати без сторонніх коментарів й отримати насолоду від фрази, думки, яка, здавалося б, давно жила в тобі і ось так гарно й точно сформульована іншим. Тому популярність для мене — найменша з приємностей.

До того ж, на відміну од естрадних зірок, моя популярність цілком матеріялізована. Найпростіше відповісти на запитання в троллейбусі: "Ви та сама Скорик?" Нескладно не звернути уваги на кинуте в ранковій черзі за хлібом: "Дивись, і Скорик стоїть!" Але ж не відмахнешся від авторів щонайменше півтисячі листів, які одержую щотижня, чи од відвідувачів, що чекають на мене вранці і ввечері під дверима квартири.

Не буду говорити про рівень проблем, з якими звертаються люди. Але перш ніж судити про цей рівень, кожного доводиться таки вислухати. Часом на мене ображаються, часом мене ображають.

— **І тоді від образи плачете?**

— Дуже рідко. І не тому, що так зачерствіла. Якщо нема великої біди, не бачу особливих причин для сліз. Не треба гнівити Бога, плакати й лементувати, коли для цього нема серйозних підстав. Труднощі, проблеми намагаюсь пережити гідно, не влаштовувати драми там, де її немає.

— **Пані Ларисо, ви в прекрасній "спортивній" формі. Як вам це вдається?**

— Завдяки аскетичному чи, точніше, на грані аскетизму способу життя. Я дуже люблю ставити собі обмеження, будь-які. Можу свідомо поголоду-

вати, не мати того чи іншого. Може, це виховання, радше — виховання крутою дійсністю. Дитинство було небагате — повоєнне, і взагалі вже так склалось: як є — то добре, нема — теж можна пережити. Аби, як кажуть, не було зовсім погано. А для полегшення душі існують інші способи. Є таке диво, як природа, яку за бажанням можна побачити і в місті між будинками. Головне ж, існує внутрішній погляд, він і рятує.

Обмеження не спрваджують мене до якихось комплексів, обділеною себе не відчуваю. Тішуся тим, що ці "втрати" можу компенсувати іншим — улюбленою професією, кінець-кінцем — щось написати, намалювати, заспівати, заграти.

— **Заграти? На чому?**

— Нині, крім сопілки, ніяких інструментів удома немає. Колись було фортепіано, але тепер треба думати не про себе, а про внуків, старший, бачу, має музичні здібності. У нашій родині завжди шанували музичні традиції: батько непогано грав на скрипці, старша сестра стала професійним музикантом, та і я колись активно займалася співом.

— **Тоді, будь ласка, відкрийте ще один секрет — коли востаннє ви танцювали?**

— Не так і давно. У складі делегації діячів культури була в Ізраїлі. Господарі нам влаштували чудовий прощальний вечір — біля моря. Власне, оцей вечір був моїм єдиним відпочинком за останні два з половиною роки, було весело, ми танцювали і все було гарно...

— **Дозвольте ще одне, зовсім зухвале запитання: ви це здатні закохуватись?**

— О, я постійно в щось закохана. Саме — в щось. Те, що люди традиційно вважають найважливішим видом кохання, можливо, вже віднуртувало в мене.

— **У віщо ви закохані тепер?**

— Постійно — в гарне мистецтво. У стан власної гармонії, коли ти все любиш, коли тобі все дороге — і ця кицька, і дерево під вікном, і люди, які йдуть вулицею. Так буває далеко не завжди, навіть для себе не можу пояснити, чим викликані ці моменти. Це стан не екзальтації, а якоїсь тиші, гармонії, спокою, абсолютної внутрішньої рівноваги.

Закоханість жінки в чоловіка, чоловіка в жінку — це прекрасно. Але для кожної людини це лише початкові кляси. Найвище щастя, думаю, це закоханість, яка не вимагає якихось жертв, цілковитої залежності від чийхось потреб. Чи зрозуміло, про що я говорю?

— **Так. І щиро дякую за розмову, від усієї душі бажаю вам щастя.**

Розмову вела **Людмила Шушуріна.**

Фото **Тетяни Курило.**

P. S. Пані Лариса — таки справжня жінка. Перед приходом фотокореспондента вона все ж трохи змінила зачіску. Вітаємо її з такою жіночою "послідовністю!"

Київ, грудень 1992 р.

ІВАН СВІТЛИЧНИЙ

ЖМУТ СПОГАДІВ ПРО НЬОГО ТА ДЕЩО З ЙОГО ДУМОК

Вже немає в живих Івана Світличного, якого життєва свічка погасла 25 жовтня минулого року після довголітньої важкої недуги, однак для тих, що його знали, він продовжує жити у теплих споминах, у своїх поетичних творах, у чудових перекладах, у літературно-критичних розвідках, а також у його листах, що містять стільки думок про нього самого, про друзів, про працю для рідної культури, якою жив, до якої тягнулася вся його істота.

Особисто я пізнала Івана Світличного на початку 1969 р., приїхавши до Києва у справі антології української новішої прози, що в наступному році появилася на німецькому книжковому ринку під назвою: "Ein Brunnen für Durstige", Tübingen 1970 ("Криниця для спраглих"). Я познайомилася тоді також з іншими особистостями українського культурного життя, навіязала дружні взаємини, що перетривали вже чверть століття. Для мене особисто, а також для наших старших дітей, дочки Катерини та сина Марка, що жили в німецькому освіченому середовищі, зустріч і розмови з Іваном Світличним та його інтелектуальним довкіллям мали особливе значення, бо я й вони тут вперше зустріли українців, що цікавилися духовними питаннями й настроями Західньої Європи, читали, вже в українських перекладах, літературні твори, які тоді дискутувалися на Заході. Були це люди, що бажали бачити Україну та її культуру на тому ж самому рівні, на якому знаходилися бодай наші західні сусіди.

Коли після арештів серед нашої творчої інтелігенції в січні 1972 р. деякі знайомі на довгі роки пішли за ґрати та колючий дріт, я старалася на всякий лад якось їм дати відчуті, що вони не забуті, що про

них і їх шляхетну боротьбу знають у світі, що міжнародні організації, які поставили собі за завдання виборювати здійснення людських прав, — також адоптували не одного українського в'язня сумління. Була це нелегка праця також внести деякі корективи в інформативний матеріал, що його поширювано централами організацій про того чи іншого в'язня сумління.

Про Україну, про зусилля її інтелігенції вибороти право на існування повноцінної національної культури в 1960 — 70-их роках на Заході майже нічого не знав. І ця співпраця з неабиякою кількістю заангажованих шляхетних людей почерез кордони та навіть континенти дала свої плоди, ба навіть більше: вона нас особисто збагатила тим, що приблизила до людей виїнятково шляхетних, чутливих на чуже горе, готових віддано служити обраній справі. У цьому зв'язку хочу згадати, що німецька секція Міжнародної Амнестії, а саме її координаційна група "СРСР" видала в 1975 р. як робочий матеріал для своїх гуртків мною підбрану і перекладену збірку самвидаву, де було поміщене також т. зв. "Пермське інтерв'ю", в якому Іван Світличний, київський лікар Семен Глузман, Зиновій Антонюк, Микола Горбаль

та інші дали реалістичний опис таборового життя та репресій, якими переслідувано в'язнів сумління.

Згодом цей текст разом з іншими документами нам, удвійку з дочкою Катериною, вдалося видати книжкою у широковідомій суспільно-політичній серії ("Politische Gefangene in der Sowjetunion", München 1976).

Контакт з німецькою групою Амнесії, що адоптувала Івана Світличного, ми нав'язали десь в половині 1970-их років: я двічі виступала в їх містечку Шіферштадт над Райном з доповідями, щоб познайомити їх з культурно-політичною ситуацією на Україні, а коли в 1983 р. появилася — завдяки старанням професора Льва Копелева — наша, видана разом з дочкою Мариною, збірка перекладів поезій І. Світличного, Е.Сверстюка та В. Стуса "Angst ich bin dich losgeworden — Ukrainische Gedichte aus der Verbannung" (Hamburg 1983), група з Шіферштадту влаштувала малий літературний вечір, на якому познайомлено присутніх із творчістю І. Світличного.

Вліті 1978 р. Іван Світличний прибув на заслання в Алтайський край. Нам вдалося роздобути незабаром його адресу, і тоді й розпочалося наше листування. На жаль, деякі листи пропадали, але порівняно з ранішими роками перебування в таборі, можливості листовного спілкування на засланні були просто "ідеальні". Першого листа зі заслання Іван написав 15 вересня 1978 р. Написаний на 14-ох сторінках зошитового формату, цей лист містить прецікаві пасуси, що не без значення для характеристики його особистості та творчості. Наведу деякі уривки з цього першого листа:

"Мою ситуацію, судячи з Вашого листа та з листів Ваших друзів у Штатах та Канаді, Ви знаєте. Місце мого прожиття я не вважаю з найгірших; навпаки, якщо порівнювати з умовами життя моїх друзів і колеґ (а все в світі порівняльне), то моя ситуація — з найкращих. Район, де я живу, високогірний, чисте повітря, тиск для моїх спазмів головних судин набагато сприятливіший, ніж на Уралі; помешкання мені дали пристойне (дві кімнати, або кімната й кухня — після попередніх моїх більш як скромних житлових умов — це здається надмірним буржуйством); посада моя — сторож у ПМК — цілком посильна навіть і для теперішнього мого стану. Пишу: навіть і для теперішнього стану, — бо Ви, мабуть, знаєте: з січня до травня я лежав у лікарні, хворів на небезпечну недугу — сиворотковий гепатит, а недуга ця небезпечна не так своїм перебігом, як наслідками; минуло вже стільки часу, умови життя мої значно покращали, а я все ще почувуюся виснаженим і знесиленим, мов після молотьби ціпом, і не тільки серйозних фізичних вправ робити не можу, але не можу пристойними порціями ні читати, ні писати, а це для мене найгірше: я змалку привчений до постійної і серйозної праці, праця для мене (певна річ улюблена) — не мус, а

життєва необхідність і найбільша життєва насолода, без неї я просто не почувуюся людиною, — Ви тепер можете легко уявити мій стан, коли я цієї насолоди великою мірою позбавлений. Скільки цей стан триватиме — невідомо, але мені не хочеться вірити, що це дуже надовго чи й назавжди, що це може старість: я до цього не готовий і такого варіанту всерйоз сприйняти не можу, на духу я не занепадаю, навпаки, попри все те у мене переважає настрій піднесений, оптимістичний [...] — і щоб Ви мали уявлення про ці мої настрої, наводжу Вам такий кандідівський, соцреалістичний вірш, наслідування Верленові (його вірш "Позаяк" мені так сподобався, що я його в 1974 р. — також не в кращий для мене час — переклав, але перекладу при собі вже не маю або не можу знайти серед маси моїх паперів) — у мене є цілий цикл наслідувань поетам різних країн і часів [...] загалом цикл називається "Варіяції на виспівані теми". Отже, соцреалістичне наслідування Верленові через 4 роки після перекладу".

Ми не будемо наводити цього вірша: зацікавлений читач може його знайти на 95 стор. у київській збірці (Іван Світличний, "Серце для куль і для рим. Поезії, поетичні переклади, літературно-критичні статті", Київ, 1990, 580 стор.), хоч у дещо іншому варіанті. Вірш "Позаяк" начислює 16 чотирирядкових строф, різниці виступають у 14-ох рядках. Як приклад наводимо перший рядок початку вірша:

- (1) Позаяк вже сонце, позаяк весна вже
- (2) Позаяк світає, позаяк весна вже.

(Перший приклад з листовного варіанту, написаного 1978 р.).

Про сам вірш можна сказати двома словами, що це хвала життю всупереч всьому важкому, свідомість, що:

- Доля — не прокляття і не милість Божа.
Доля — ми самі у високосний час.

Одночасно цей вірш — це поетичне освідчення другові спільної долі, що без вагань поруч крокує вибраним шляхом, і коли б одного з них не стало, то цей друг понесе естафету далі.

Іван Світличний продовжує листа такими словами:

"Бачите, які настрої? А написано це через місяць від початку хвороби, 19-23 лютого, коли я тільки-но прочунався від кризового стану — і зараз я перечитую, трохи дивуюся, що написано це було саме в такому стані, але це мій переважний настрій, неправди в цих словах немає. І такий настрій був не тільки в мене, але в більшості мого товариства.

Зараз колишні умови для мене минули, думаю про ці роки — і почуття жалю чи втрати не маю зовсім і навіть здається мені, що ті роки були далеко не з гірших у моєму житті. Тому коли мені зараз

пишуть зі співчуттям, пишуть про страдництво і т. п., я вдячний моїм кореспондентам за увагу і турботу, але — як же вони погано уявляють мою (і не тільки мою) ситуацію і мій внутрішній стан! Страдником я не почувався ніколи, і в нагнітанні страхів є щось фальшиве. Тому мені дуже сподобалося, що, питаючи, що мені потрібно, підкреслили "з книжок". Так, це в моєму житті найперша потреба..."

І тут Іван Світличний виписав цілу листу лексикологічних та діалектологічних праць українських та польських мовознавців, які йому були потрібні. Крім літературних перекладів з давньої та нової французької, польської та сербської літератур, питань теорії літератури, він працював у ділянці української лексикографії, а саме: збирав матеріал до словника синонімів. У цьому зв'язку він пише у тому ж листі:

"Всі останні роки я найбільше займався словником українських синонімів (переклади з французької були на другому пляні) і з табору я вивіз кілька десятків тисяч карток (уявляєте?). Робота ця безмежна, а мені ще й бракує необхідного матеріалу..."

До речі, у вищезгаданому київському збірнику Івана Світличного передруковано його обширний критичний огляд тритомного російсько-українського словника, що вийшов був в 1968 р. ("Новий словник. Який він?" стор. 462-492). Цей огляд був надрукований у львівському місячнику "Жовтень" (7/1970), однак вже під чужим прізвищем, бо в ті роки редакції не приймали матеріалів з його підписом.

У своєму вступі до київської збірки творів Івана Світличного "Душа розпластана на пласі..." Іван Дзюба згадує працю Івана Світличного над перекладом "Слова о полку Ігоревім":

"Вражає обсяг перекладацької продукції І. Світличного та її естетична гідність — надто ж як не забувати про те, що це творилося в умовах концтабору й заслання, де "писакам" спуску не давали. Яке широке коло явищ європейської поезії охоплював Іван Світличний і як щоразу віднаходив їм українську адекватність! Особливо стоїть переклад "Слова..." Не просто зважитися на такий труд та ще й маючи стільки блискучих попередників. Світличний став до творчого змагання, яке триває вже багато десятиліть: він зважився на свою поетичну версію шедевра, яка посяде гідне місце серед версій інших майстрів — і водночас місце трохи особливе: і спробою оригінального витлумачення "темних" та спірних місць, і ритмомелодичним малюнком, і тяжінням до "переспіву" при великій точності відтворення оригіналу" (стор. 19).

Ми навели ці думки Івана Дзюби, бо можемо до них додати міркування самого Івана Світличного з того часу, коли він саме працював над перекладом "Слова..."

У листі, написаному 7 січня 1980 р., є такі рядки: "Я хочу Вам похвалитися однією затією: в кінці

минулого року я почувався порівняно непогано — і я почав перекладати "Слово про Ігорів похід". Робота сильно захопила мене і я вже зробив десь із третину; якщо скоро трапиться іще такий період у моєму житті і я перевалю через половину, то зроблене вишлю на Ваш суд, а тим часом мені здається, що виходить досить непогано, хоча я і розумію, що справа не в тому, як мені здається".

Наприкінці травня, точніше 25 травня 1980 р., Іван Світличний написав довшого листа, в якому переписав першу частину свого перекладу "Слова..." і додав дещо про свою працю над ним:

"А тепер — головна тема мого листа. Я вже писав, що перекладаю "Слово". Переклад посувається повільно, перекладаю потроху, нападами, а антракти між роботою, коли зовсім не можу зосередитися, надто довгі, затяжні. Однак половину вже переклав — правда, не підряд, але початок і кінець (від плачу Ярославни і до кінця), а середина ще чекає труду. Та й не знаю, як це можна назвати — переклад чи переспів, але прагнення не відходити від оригіналу і не модернізувати у мене сильне, хоча, на мій погляд, вільніший переклад чи переспів, вигравши на художності, був би доцільнішим. Я ще не показував його нікому з фахівців, бо й текст перекладу ще не остаточний, але Вашу думку мені хотілося б знати (особливо конкретні зауваги). Єдина умова: можна показати комусь із фахівців, хто міг би дати добрі поради, можна переслати і Надійці, але всіх треба застерігати, що друкувати його зараз невільно [це речення підкреслено] — не тільки тому, що переклад не закінчений, і не остаточний, але й тому, що я по закінченні хочу переслати його до "Вітчизни" і спробувати опублікувати тут, а публікація на Заході може цьому сильно зашкодити. Гадаю, Ви мене зрозумієте і волю мою вволите. Отже..."

Далі в листі йде текст перекладу від початку аж по місце: "Лади, образ найдорожчий Любленої Глібівни". І тут дописано:

"От на цьому високому реєстрі мої Музі раптом фундаментально заціпило, а я з Музою поводжуся ґалантно і ґвалтувати не маю найменшого наміру, бо що буває з ґвалтівниками тепер відомо всім".

На жаль, не дійшов до мене дальший текст перекладу "Слова...", хоча, — як виходить з дальшого листа, написаного 14 червня 1981 р., два місяці перед важким захворюванням Івана Світличного, — він мені був вислав цілісний переклад. На сумлінні має його тодішня поштова цензура, що раз-у-раз конфісковувала листи з літературним змістом. У цьому останньому листі, що я його отримала з Алтайського краю, І. Світличний переписав програмовий вірш "Ars poetica", що належить до циклу з такою ж назвою, у збірці "Ґратовані сонети" (Сучасність, 1977), де з цього циклу поміщено: сонет ("О, Дант не зневажав сонета"), клясичний вірш ("Ґвардійська виправка

ідеї”) та верлібр (“Нуртують пристрасті без ладу”).

Серед світових поетів, що їх теми любив І. Світличний переспівувати й надавати їм сучасного сенсу, він називає у вищезгаданому листі на першому місці Горация, що є автором оригінальної “Ars poetica”. Досі ми не стрічали цього вірша Світличного надру-

кованим, тому хотіли б закінчити наш спогадовий нарис саме ним. Містить бо він щось ніби “credo” цієї надзвичайної індивідуальності української культури нашого століття, зустріч і духовне спілкування з якою зачисляю до найкращих моментів, які збагатили мое життя.

“ARS POETICA”

Заримувати свободу із правдою,
Мудрість із мужністю, чин із добром.
Слово! Не гримай гучною бравадою,
Серцем набатним удар під ребром.

Барди вишивані і розп'ятікані
В призвуках слова винюхують сенс.
Сказане пошепки, шепнута натяком —
Що се? Вогонь? Лицедія — та й все.

Ні, доки нарізно рими і корені,
Слово — полова, й полов'яна суть.
Охляп пасуться пегаси зашорені —
Пильно пегасів піти пасуть.

Може, й немає тих рим. Та над прірвою
Зла і глупоти, що пруть напролом,
Знаю, бо спраглий, шукаю, бо вірую
В однокорінність свободи з офірою,
Мудрості з мужністю, серця з добром.

ВАЛЕНТИНА БОРИСЕНКО,
етнограф

”НАВАРІТЕ ВАРЕНИКІВ, А Я СИРУ ПРИНЕСУ...”

УКРАЇНСЬКА МАСНИЦЯ

Коли наближається свято Масниці, ще буває часом холодна зима, та в народі кажуть: “Трици — не трици, то вже минулися Водохрещі”, або “Не до Різдва іде, а до Великодня”.

В цьому році на кінець лютого припадає останній тиждень м'ясниць і запусти перед Великим Постом. Хто не одружився у м'ясниці, то мусить жалкувати, бо це був найкращий період для шлюбу. Молода невістка звикала у сім'ї чоловіка до весни, а навесні вже ставала молоденькою газдинею, працювала в городі, в хаті.

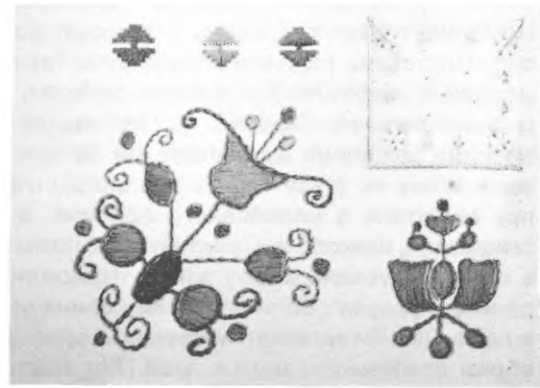
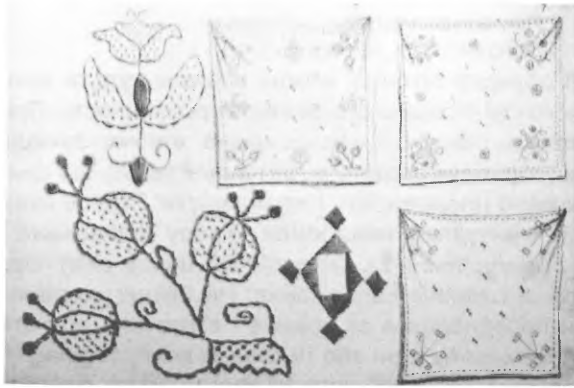
Мудрий народ мав свої уявлення і на певні тижні м'ясниць. В передостанній тиждень м'ясниць вже намагалися не справляти весілля, бо він звався “блудним” і побутувало повір'я, що хто в цей час одружиться, то одне з подружжя буде “блудити”, тобто не знайде щастя у своїй парі і шукатиме його все життя. Останній тиждень м'ясниць, перед Масницею, звався “переступним”. Цього тижня старші люди вже починали постити у середу і п'ятницю. Зрозуміло, що мав бути поступовий перехід від скоромної до пісної їжі. Отже, кожен звичай в народі не був випадковим. Це були і мудрий досвід поколінь, і світоглядні уявлення наших далеких предків.

Останній тиждень лютого — сирний. 28 лютого — Масниця. Свято це відоме майже всім слов'янським

народом. Та на Україні воно зберегло свою давню національну специфіку. Про це свідчать і збережені на Україні до початку ХХ століття традиції відзначення Масниці, які мають чимало варіантів та місцевих назв свята: Масниця, Масляна, Запусти, Пущення, Пирого, Колодка, Колодій, Заговини, Сирний тиждень тощо. Це був перехід протягом тижня від м'ясних страв до набілу (молочних). Цілий тиждень господині варили щодня вареники з сиром, пекли пиріжки, млинці, а в останній день перед Великим Постом, у неділю, збиралися на гулянку до сусідів, родичів, сватів, кумів. Молодь влаштовувала вечорниці.

Специфікою Масниці на Україні в минулому був дуже давній обряд імітації народження, хрещення і поховання Колодія. Цей обряд досить добре описав у Шевченковім краю на Звенигородщині відомий вчений академік Агатангел Кримський у своїй книзі “Звенигородщина з погляду етнографічного та діалектологічного” (Київ, 1928).

Протягом тижня жінки збиралися у хаті котроїсь господині на кутку (вулиці) і, склавшись, влаштовували “гуляння” (забаву), на якому імітували першого дня — народження, другого — хрестини, третього — похрестини, четвертого — смерть, п'ятого — поховання, шостого — волочіння Колодія.

Обрядові хустки з Полтавщини, с. Шулівка, 20 роки XIX ст. З архіву мистця Юрія Павловича.
Ceremonial head kerchiefs from Poltava Region, village of Shylyvka. 1920s. From the archives of Yurij Pavlovych.

Починається зі звичайного приходу сусідки, куми, яка, вітаючись в хаті, каже: "Помагай-бі, кумо!" Господиня відповідає: "Дай, Боже, здоров'я! Та будьте здорові з Масницею". А друга відповідає: "Дякую! Та будьте і ви здорові".

Тоді господиня починає імітувати болі породіллі, вилазить на піч і стогне. Жінка хутенько біжить по сусідку, яка обирається за "бабу-повитуху". Та приходить і з усіма примовляннями імітує народження і приймання від породіллі хлопчика, якому дається ім'я "Колодій". Це звичайно буває дерев'яне полінце. Тепер уже починають справляти народження.

Господар клопочеться про горілку, жінки — про страви. Далі знову гра-імітація. У "породіллі" несправно в середині, болить живіт. "Баба" починає її лікувати, примовляючи: "На великі гори, на великі скали! Тут тобі не бувати, червоної кривці не видати! Пху-пху-пху! Біг пес через попів овес, як біг, то обрусився; вибіг на шлях — обтрусився; пху-пху-пху! Щезни, пропади, та до мене не ходи!" "Породілля" продовжує стогнати, тоді кличуть діда-знахаря.

Приводять його і він "лікує" за своїми рецептами. Ставить на крижі "породіллі" горщик, який розбиває макогоном. Жінка схоплюється, в хаті веселощі і знову продовжується гулянка. Наявність таких давніх жанрів фолкльору як імітація родів, використання примовлянь і замовлянь, свідчить про досить архаїчні елементи звичаю, рудименти якого збереглися до 20-х років нашого століття.

В окремих районах Східнього Поділля Колодія прикрашали до хрестин квітами, стрічками, а на обряді його поховання і спалювання імітували обрядовий плач над ним. Очевидно, ми маємо у цих звичаях давній пережиток спалювання зображення зими. Сам Колодій виступав символом такого зображення.

Ще однією характерною особливістю української

Масниці був звичай, досить поширений на Україні, — "чеплення" (прив'язування) колодки (поліна) до ноги парубка чи дівчини, як засіб покарання за те, що вони у м'ясниці не одружилися, не виконали своєї місії до продовження роду. "Покарані" мали відкупитися горілкою і тоді, складаючись, робили великі вечорниці. На Полтавщині, Уманщині зберігалася тільки назва звичаю "вчепити колодку", а в реальності (з кінця XIX століття) неодруженим дівчатам або хлопцям чіпляли до руки стрічку чи хустину. В деяких же селах Поділля хлопець тільки приносив до дівчини горілку і подарунок, вона готувала вечерю, що також вважалось "вчепив" колодку. Дівчина за це мала вишити парубкові до Великодня хусточку і написати три — сім писанок. Таке віддарування мало назву "віддати колодку".

На Рівенщині хустину чіпляли дівчата парубкам, що не одружилися, за що ті мали пригощати дівчат. У свою чергу дівчата це "пригощання", або могорич, відплачували на Великдень "волочільним" — парою писанок.

На Тернопільщині колодку віддавали також писанками на другий день Великодня, в "обливаний" понеділок. Коли хлопець заходив з відром води, щоб облити дівчину, вона швиденько намагалася випередити його і кидала у воду дві писанки парубкові.

Звичай чіплення символічної (а колись, мабуть, справжньої) колодки, як кара за те, що молоді люди не створили сім'ї у м'ясниці, був відомий у західних та південних слов'ян з відмінними і характерними для них національними рисами.

Сама назва "колодка" походить, очевидно, від давнього знаряддя покарання злочинця — "заковування в колоду".

Важливим компонентом обрядовості Масниці на

Україні було рядження як елемент сміхової культури і рудимент давніх вірувань у захисну, відлякуючу силу підставних, ряджених персонажів. Таке святкове рядження зберігалося в окремих регіонах, насамперед центральних. Скажімо, на Полтавщині, за рукописними архівними джерелами, на Заговини наряджали жінку як стару бабу з довгою до п'ят косою, яку виплітали з конопляного прядива. З "бабою" танцювали, навколо неї приспівували, потім виганяли в сіни, а впускали в хату жінку, наряджену в "старенького дідуся". За поясненнями самих селян-оповідачів, це ніби виганяли Масницю, а впускали Піст в образі старенького дідуся, щоб Піст видавався коротшим.

На Кіровоградщині наряджені імітували весільні обряди, співали сороміцьких пісень та грали на імпровізованих народних інструментах: рублі (прилад для прасування сорочок), качалці, затулі від печі, покришці від горщика.

На Масницю зберігався також дуже давній елемент обряду — водіння танку по селу зі співами. На Слобожанщині (Сумщині, Харківщині) жінки водили ключовий танок, що мало назву "водити цапа". Ходили по селу, взявшись за руки, і співали:

По вулиці по широкій,
По мураві по зеленій,
Скаче-пляше сім павичів —
Сім павичів, сім молодців.
Ладо, Ладо, Ладо моє.
Перший павич Іванко...

М'ясницю особливо святкували на кожній вулиці, на кожному кутку, переважно з сусідами, ходили в гостину до молодих родин, що одружилися у м'ясниці, щоб звикали до громади. Обов'язковим також було гостювання молодої пари у тестя і тещі. Вони ходили з подарунками на вареники до батьків. По-перемінно у сусідів, родичів, кумів варили вареники з сиром, локшини, пекли млинці, гостювали. А яке гостювання без пісень і жартів! По вулицях, у хатах виспівували чоловіки, які приєднувалися до жіночої громади:

Молоді молодіці, завтра празник у нас,
Ховайтеся у соломі, а ми найдемо вас.
Молоді молодіці, щось, я вам іскажу:
Наваріте вареників, а я сиру принесу.
Молоді молодіці, порятуйте мене,
На полиці паляниці, нагодуйте мене!

Жіноча роля у святі була домінуючою. У цей день жіноцтву прощалося пригублення чарки. Це відбито і в спеціальних колодійних піснях, які збереглися більше на Волині та Поліссі. Ось одна з них:

Чому мені горілоньки не пити,
Коли в мене хорошії діти:
Єден син доріженьку мете,
Другий син доріженьку мете,
Третій син двері одчиняє,
До милої стиха промовляє:
"Не будь, мила, та упряма,

Як наша мати з корчми п'яна;
Постели їй постельку м'ягкеньку,
Положи стиха, помаленьку.

В обрядах Масниці можна вбачати культури вмираючого і воскресаючого божества рослинності. Про це мовить помітна і переважаюча жіноча функція свята (обрядове рядження, ритуальні танці), що символізувало плодovitість і врожайність. Про це свідчать ті ж ритуальні танці жінок по колу "дрібненько", щоб родили льон та коноплі. До цього ряду відноситься і жіноче нарядження. На Звенигородщині жінки перебиралися за козаків і в'їжджали до хати на справжньому коні або імітували коня, замінюючи його палицею. Перебрана за козака жінка одягала штани, наклеювала вуса, одягала шапку і обов'язково підперізувалася житнім перевеслом, що мало сприяти росту жита і врожайності.

У Сиропусний тиждень не можна прясти, бо міль поїсть як не прядиво, то одяг з нього. Не можна на сирному тижні прясти ще й тому, щоб у сирі та м'ясі не заводилися червяки.

В останній день Масниці ходять зранку миритися з усіма, з ким у сварці, щоб не мати на Піст ворогів, бо це великий гріх. Тому й називають цей день ще й Пущення.

Масниця символізує перехід від зими до весни і тому, за звичаєм, у цей день поминали у церкві померлих родичів, роздавали пиріжки прочанам, старцям, а подекуди залишали на ніч у хаті на покутті вареники зі сиром, млинці, щоб їли "діди", себто предки. Шанування померлих мало сприяти вчасному приходу весни.

Коли ввечері на Масницю лягали спати, то клали за ясна шматочок сиру, на другий день ховали його в хустинку, а на Великдень брали до церкви, щоб побачити і впізнати відьму. Бо відьма неодмінно буде просити того сиру, схоче купити, і якщо не продати, то матимеш силу над нею і вона не посміє вже у тому дворі шкодити.

А на Звенигородщині дівчата на Масницю спали зі шматочком сиру у роті з останнього вареника, щоб їх швидше посватали.

Перший понеділок після Масниці зветься "полоскозуб". У цей день сплять довго, щоб швидше Піст "старівся". Вставши, жінки мили окропом усе домашнє начиння від скоромного. Чоловіки йшли вітати сусідів з Великим Постом і влаштовували гулянки, на яких пили по "добрій" чарці — "полоскали зуби" від сиру і масла. На закушування готували певні страви: хрін з буряковим квасом, картоплю в колушках (у лушпині) та обов'язково пекли прісні коржі на воді, які зветься "жилянками", що закріпитися на Піст. Подекуди їх пекли з кислєю капустою, а частіше без начинки. Тому й весь тиждень зветься жилавим, а особливо так звуть перший день Посту — "жилавий", "жиляний" понеділок. Жінки у жилавий понеділок не ходили в гості, бо це вважалося недоброю ознакою

ВІСТІ З ЦЕНТРАЛІ

ГОЛОВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ МАРІЯ САВЧАК ОТРИМАЛА ЗАПРОШЕННЯ ВІД ІНАВГУРАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ НА ІНАВГУРАЦІЮ ПРЕЗИДЕНТА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ БИЛЛА КЛІНТОНА У ВАШІНГТОНІ.

ЕКЗЕКУТИВА СУА ТА РЕДАКЦІЯ "НАШОГО ЖИТТЯ" СЕРДЕЧНО ДЯКУЮТЬ 119-МУ ВІДДІЛОВІ СУА В ЙОНКЕРСІ, ЯКИЙ ПЕРШИМ ПРИВІТАВ НАШ ЖУРНАЛ З П'ЯТДЕСЯТИ-ЛІТТЯМ, СКЛАВШИ З ЦІЄЇ НАГОДИ 250 ДОЛ. НА УФОНДУВАННЯ ОДНІЄЇ СТОРІНКИ "Н. Ж."

ЕКЗЕКУТИВА СУА ВИСЛОВЛЮЄ НАЙЩИРІШУ ПОДЯКУ АННІ РАК, ЧЛЕНЦІ 83-ГО ВІД-ДІЛУ СУА, ЯКА ВСЮ ВИНАГОРОДУ ЗА ЦІЛОРІЧНУ ПРАЦЮ У БЮРІ ЦЕНТРАЛІ В СУМІ 2,411.64 ДОЛ. ПОДАРУВАЛА НА АДМІНІСТРАТИВНІ ВИДАТКИ СУА.

для господарів, до яких ввійде жінка. Тому закінчивши роботу вдома, вони сходилися "полоскати" зуби і погомоніти до шинку.

У березні є ще кілька значних свят у народному календарі. Ось коротко про них:

9 березня — Обертення (Обертіння). За біблійною легендою, до туловища Івана Прѣдтечі повертається відсічена голова. За народним календарем, цей день є першим провісником весни, бо з вирію до своїх гнізд повертаються птахи. Існували прикмети, що якщо на Обертення журавлиний ключ летить високо, то буде рання й тепла весна, якщо низько — холодна й пізня. Коли перший ключ журавлів бачать дуже великий, то буде недорід на просо. А великий табун гусей віщує добрий урожай на все. Якщо хтось побачить у це свято перший раз ключ гусей, то тут же хапає верчик соломи і підкидає вгору, промовляючи: "Гуси, гуси, візьміть собі соломи на гніздо та знесіть мені яйце на Різдва". Цю солону ховали і потім клали під квочку, щоб добре курчата водилися.

Про Обертення в народі ще кажуть так: "Птахи повертаються з вирію, господар — до ріллі, а діти — до хліба". На це свято не прядуть, щоб не боліла голова.

11 березня — святого Севастіяна — покровителя материнства. Жінки, які не мали дітей, носили на грудях образок святого і молилися йому.

12 березня — святого Прокопа. Моляться святому, щоб добре родили льон та коноплі. Як на свято туман густий, то густі й коноплі будуть.

14 березня — Явдохи (Явдокії). З цього дня починається весна. На Явдокії починає у полі свистіти байбак (бабак), який провіщає весну. Коли на свято тепла і ясна погода, то буде гарний урожай на льон, коноплі. Таким теплим буде і ціле літо. "На Явдохи погоже — все літо пригоже", — мовить народне прислів'я. Розтає сніг і народна мудрість характеризує це так: "Прийде Явдоха — води по боки".

На свято сіють у парниках ранню городину і примовляють: "На Явдоху сієм, на весну поспіє". Або ще й так: "Як бабак свисне — сій, поки не пізно!"

15 березня — Федота. Святий опікується різно-трав'ям. Як погожий день видається, то будуть буйні трави і добре сіно.

18 березня — Герасима-шпаківника, покровителя птахів. Прилітають з теплого краю шпаки.

20 березня — святого Конона, покровителя здоров'я. Йому наймають у церкві Молебень, щоб оберіг від віспи.

21 березня — Василя Капельника. "Зі стріх капає, за ніс царапає", — кажуть в народі.

22 березня — Сорок святих. Весняне рівнодення. Сорок святих замітають усе небо від снігу і ще кожний з них може кинути по лопаті з неба, тому на свято часто йде сніг. У цей день печуть сорок калачиків або сорок бубликів, подекуди сорок жайворонків, і роздають їх дітям, щоб вони співали і закликали весну. З цього часу співають веснянок:

Повиходьте, безштаньки,
Заспівайте веснянки;
Зимували — не співали!
Все ж бо весни дожидали.

***

Огірки-жовтяки, —
Старійтеся, хлопці, всі;
Огірочки зелененькі —
Всі дівчата молоденькі.

Сорока на Сорок святих зносить сорок прутиків і кладе їх навхрест на гніздо.

30 березня — Теплового Олексі. Святий — покровитель бджіл. Пасічники виносять з темників вулики, бджоли роблять перший обліт. Якщо видається теплий день, то цього року будуть ранні рої і добрий внесок на мед. Від Теплового Олексі повновладно приходиться весна. Дівчата співають веснянок:

Ой вийду я в сїни, стану на порозі,
Нехай легко згадається милому в дорозі.
Нехай йому легесенько, мені веселенько,
Хай йому зозуленька, мені соловейко.
Хай йому зозуленька, щоб рано кувала,
Хай мені соловейко, щоб я не сучала.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС

Комісія Фонду СУА ім. Лесі і Петра Ковалевих пригадує шановним авторам про проголошення чергового конкурсу. Проголошуємо літературний конкурс на історичну повість або оповідання. Тему можна взяти з будь-якого періоду історії України.

Термін конкурсу: 31 грудня 1993 року. Твори повинні бути написані на друкарській машинці у трьох примірниках. Допускаються до конкурсу теж твори, які вийшли друком у 1991 і 1992 роках. Твори, підписані псевдонімом, повинні мати залучену коверту з прізвищем автора. Склад журі й сума нагород будуть подані пізніше.

Твори слід надсилати на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S
LEAGUE OF AMERICA, INC.
108 SECOND AVE.
NEW YORK, N. Y. 10003

ВАСИЛЬ СКУРАТИВСЬКИЙ

ПІВСТОЛІТТЯ НА ЧЕРНЕЧІЙ ГОРІ

Кожен, кому траплялася нагода бувати на Україні, в Каневі, не міг оминати скромну могилу на перехресті трьох доріг Тарасової гори. У затишку густих дерев, на кам'яному, повитому хрещатим барвінком підмурівку, видніє напис: "Тут похований Іван Ядловський, який доглядав могилу Т. Г. Шевченка з 1883 по 1933 рік".

Для багатьох особа Івана Ядловського тривалий час лишалася маловідомою, оскільки в скупих бібліографічних довідках лише даються короткі відомості про те, що канівський міщанин І. Ядловський виявив бажання оберігати Кобзареву могилу і упродовж півстоліття був її незмінним охоронцем. Проте останнім часом, завдяки невтомним пошукам працівників Канівського музею Тараса Шевченка, пощастило зібрати рідкісну інформацію про життя цієї людини.

З неопублікованих щоденників дореволюційного письменника, громадського діяча й літописця Шевченкової могили В. Гнилосирова дізнаємося, що у квітні 1884 року "порішили пустити в сусіди в хату сім'ю канівського міщанина Івана Ядловського, чоловіка 34 літ, трохи грамотного, бадьорого, з толком у голові, бо він собі швець, розуміє і коло садовини, має жінку і п'ятеро дітей..." Разом з цим документом зберігається й письмова угода між троюрідним братом Тараса Шевченка Варфоломієм Шевченком та Іваном Ядловським, за якою останній обіцяв "тримати могилу в цілісності, чистоті й ошатності, засаджувати всю садибу маленькими деревцями глоду в три ряди й, коли вони підростатимуть на півтора

аршини висотою, підстригати їх так, щоб створювався із них живопліт; засадити всю садибу фруктовими деревами, кущами й квітами, поливати їх і оберігати од всіляких псувань та пошкоджень". За умовою І. Ядловський мав відслужити п'ять сезонів, отримуючи щорічно по 30 карбованців. Однак, він залишився на своєму посту до самої смерті, зберігаючи священну могилу впродовж півстоліття.

Відвідувачі могили Тараса Шевченка часто запитують: чи зустрічався Іван Ядловський з поетом. Сучасники стверджують, що так. 1859 року Тарас Шевченко приїздив до Канева, аби підшукати місце для майбутнього помешкання. Випадкова зустріч справила на дідлаха надзвичайно велике враження, і він зацікавився творчістю Кобзаря, вивчивши напам'ять більшість його віршів.

Оселившись на Чернечій горі, Іван Ядловський вирощував і висаджував фруктові дерева та квіти, був і водоношею, і єдиним екскурсоводом. Його хата перетворилася у своєрідний готель, де зупинялися відвідувачі, котрі з усіх-усюд приїздили віддати шану великому Кобзареві. Для них Іван Ядловський влаштовував безплатні обіди, чинив приношене взуття. Той же В. Гнилосиров згадує: "З ранньої весни й до пізньої осені... задля посетителів держить і баштанець, сало, борошно, курку іноді й корівку, і пшоно, або й м'ясо".

Запрошуючи на відпочинок, він виносив у сад спеціально прибрані ним самовари, частуючи гостей чаєм, розповідав присутнім про Шевченка, читав його

го полум'яні вірші. При цьому, як правило, не обходилося без пісні. Могутня мелодія "Заповіту" щоразу розносила над Чернечою горою, заспівувачем завше був Ядловський. Багатьом відвідувачам дарував власноруч різьблені сувеніри, ставлячи дату й напис: "Могила Т. Г. Шевченка". Переважно це були дерев'яні ложки.

Навіть у найтяжчі роки ревний охоронець не полишав могили поета. З болем у серці дивився, як жандарми розганяли людей, що зібралися відсвяткувати столітній ювілей Тараса Шевченка. Як не силкувалася канівська поліція з вартового "зробити" донощика, але їй це не вдалося. Ядловський часто сам переховував політично неблагонадійних. Отож, за охоронцем "бунтівного місця" (так називала жандармерія могилу Шевченка) було встановлено постійний негласний нагляд.

Не залишив Іван Ядловський свого поста і в роки першої світової та громадянської воєн. Багато довелося пережити, коли білогвардійці, зокрема денікінці, хотіли поглумитися над священною могилою. Але Іван Ядловський, ризикуючи власним життям, завше ставав на її захист.

...Влітку 1923 року на могилі поета врочисто було відкрито перший пам'ятник. Івану Ядловському висловили від держави, всього українського народу щиро подяку. Така увага вельми схвилювала Івана Ядловського, й він не втримався — заплакав від радості...

Великою любов'ю до творчості Кобзаря пройнялися і діти І. Ядловського. А їх, за спогадами сучасників, було двадцять. Одну з його дочок відвідувачі тепло називали "сторожихою могили Тараса Шевченка". Її портрет увічнив український художник В. Розвадовський. Із цього полотна невдовзі зробили листівку і видрукували масовим тиражем.

Чимало спогадів про Івана Ядловського знахо-

димо у відомих діячів науки і культури України. З ним свого часу зустрічалися Іван Нечуй-Левицький, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Василь Стефаник, Ольга Кобилянська та багато інших майстрів слова. Михайло Коцюбинський у нарисі "Шевченкова могила", зокрема, писав: "У світлиці тій можна переночувати, попросивши у сторожа свіжого сіна. В нього ж можна дістати що-небудь з'їсти..."

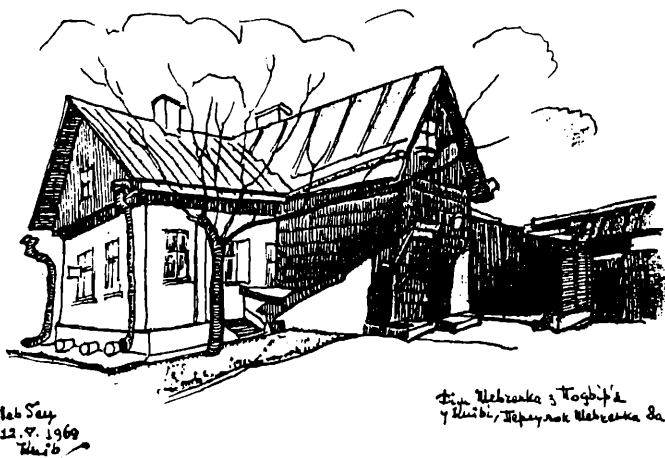
З особливою повагою до народного охоронця ставився і Семен Склярєнко. У збірці "Три республіки", яка вийшла 1930 року, письменник відмічав: "Дідова пам'ять — книга, мільйони облич, тисячі екскурсій, сотні пароплавів, тисячі обіцянок — усе це треба запам'ятати, до пам'яті-книги записати. Але рідко книга помиляється, дід Іван усе пам'ятає добре".

В іншому творі — "Сторож великої могили" — пояснював: "Історія Ядловського — це історія могили поета".

Тепло й щиро відтворила образ невтомного охоронця у своєму вірші і Я. Мазуркевич — сестра Семена Склярєнка:

Сивенького старого дідуся
Запам'ятали люди на могилі,
Він всіх гостей привітно зустрічав,
Знаходив кожному слова ласкаві, щирі...

...До останніх днів свого довгого і неспокойного життя (прожив Іван Ядловський 83 роки) він незмінно клопотався біля могили Тараса Шевченка. Його останнім заповітом було — поховати на Чернечій горі. Піднімаючись на стрімкі узвишся цього священного для кожної людини місця, де спочив геніяльний син українського народу, ми разом з тим віддаємо шану й повагу цій скромній і благородній людині, яка все своє життя присвятила Великому Кобзареві.

Лев Гец (1896—1971). Дім музею Шевченка в Києві (з подвір'я), — рисунок, 1969 р.

L. Getz (1896—1971). Back of the Shevchenko Museum in Kyiv — drawing, 1969. Нотатки мистецтва, ч. 29, грудень 1989 р.

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

---

VOL. L

MARCH 1993

Editor: Marta Baczynsky

TARAS SHEVCHENKO

FROM THE EPISTLE

Day dawns, then comes the twilight grey,
The limit of the live-long day;
For weary people sleep seems best
And all God's creatures go to rest.
I, only, grieve like one accursed,
Through all the hours, both last and first,
Sad at the crossroads, day and night,
With no one there to see my plight;
No one can see me, no one knows me;
All men are deaf, no ears disclose me;
Men stand and trade their mutual chains
And barter truth for filthy gains,
Committing shame against the Lord
By harnessing for Black reward
People in yokes and sowing evil
In fields commissioned by the Devil...

And what will sprout? You soon will see
What kind of harvest there will be!
Come to your senses, ruthless ones,
O stupid children, folly's sons!
And bring that peaceful paradise,
Your own Ukraine, before your eyes;
Then let your heart, in love sincere,
Embrace her mighty ruin here!
Break then your chains, in love unite,
Nor seek in foreign land the sight
Of things not even found above,
Still less in lands that strangers love...
Then in your dwellings you will see
True justice, strength and liberty!

Gain knowledge, brothers! Think and read,
And to your neighbours' gifts pay heed,
Yet do not thus neglect your own:
For he who is forgetful shown
Of his own mother, graceless elf,
Is punished by our God Himself.
Strangers will turn from such as he
And grudge him hospitality —
Nay, his own children grow estranged;
Though one so evil may have ranged
The whole wide earth, he shall not find
A home to give him peace of mind.

(The Ukrainian Poets 1189-1962.) University of Toronto Press, 1963. Translated into English Verse by C.H. Andrusyshyn and Watson Kirkconnell.

ABOUT COMPOSER MYKOLA LYSENKO

Lviv, 1903. The 35th jubilee commemorating the creative work of Mykola Lysenko, who is in the second row, sixth from the left.

The year is ending which marked the 150th anniversary of the birth of Mykola Leontovych Lysenko, an individual who has gained an honored place within the scope of the Ukrainian culture and who embodies the stature of a great composer, a pianist, and a conductor, with that of a scholar/folklorist and an ardent community activist.

The name of Lysenko is tied to the greatest accomplishments in Ukrainian musical culture, to the development of which the composer dedicated his passionate heart, his musical soul and all of his life. By introducing the highest achievements of western European music and cultivating the inherent national characteristics of Ukrainian vocal creativity, he conceived classical examples in all genres of music — opera, vocal/choral, instrumental, piano and solo — which laid the groundwork for our national musical tradition.

The basis of Lysenko's creativity was folk art in its most luminous form — the song. He was inspired by the beauty of the Ukrainian folk song, enriched through the wealth of its imagery. He became its devoted guide, winning for it acknowledgement and respect among

other nations and cultures. His foundation was firmly established in the folk tradition. In his music he united the principles of professional art with particulars of the folk song and its choral harmony. Through diligent work he developed the foundation for the musical language of his art based on the Ukrainian national and folk legacy. Thus he created the climate in which future composers developed their talents.

Mykola Lysenko is considered one of the greatest musical scholars/folklorists. All his life he collected Ukrainian songs and left more than 600 examples of folk songs, encompassing almost all types of song variants: ritual songs, life songs, historical songs and ballads. The folklore material and the research involved tested Lysenko's creative skills. He grouped the songs by types and offered them in seven publications (40 songs in each) for voice with piano accompaniment, thirteen choral works, and five publications of ritual songs such as "Vesnianka," "Kupal'ska Sprava," "Koliadky ta Shchedrivky," "Vesillia," and a collection of dances and Spring songs entitled "Molodoshchi."

He researched Ukrainian folklore and incorporated

the findings into his work. Because Lysenko knew the real significance of the folk song, he paid homage to the "faithful protectors of the living word of the people" "the Ukrainian Homers", as he called the kobzar singers, Ukraine's lyric poets. The images evoked in the imagination of the composer by the songs of Veresai or those of other kobzar singers were incorporated into his works. The supreme mission — service to the nation — guided Lysenko in his work and he placed his people, their ideas and spirituality in the forefront of his creativity, thereby raising it to previously unattained artistic heights.

He was close to the sources of national consciousness and drew his inspiration from noted Ukrainian poets such as Ivan Franko, Lesia Ukrainka, Oleksander Oles', and Dniprova Chaika. He created numerous masterpieces of Ukrainian romance — "Bezmezhe pole" (The endless field), "Misiatsiu kniazuiu" (Princely moon), "Ne zabud' yunykh dniv" (Don't forget the days of youth), and "Aistry" (Asters). He drew on specific motifs from the works of other poets to create "Choho tak poblydy troyandy yasni" (Why did the bright roses turn so pale), "U mene buv kokhanyi kraj" (I had a cherished homeland), and "Ne zhal' meni" (I am not sorry). Lysenko's works with the timeless words of the Great Kobzar exemplify a true marriage of poetry and music. His earliest creative attempts were associated with Shevchenko's poetry. While still a student at the Leipzig conservatory, Lysenko wrote his first work to the words of "Zapovit" (The Testament). One of his last works for violin and piano was also dedicated to the great bard. "I will look to Taras," Lysenko would say as he tried to more thoroughly understand the beauty of the folk spirit, its essence, dreams and experiences from the words of the "Kobzar".

Mykola Lysenko wrote almost 90 songs, romances, cantatas and choral orchestrations to the words of Taras Shevchenko and compiled them under the title "Muzyka do Kobzaria" (Music to the words of the Kobzar). This musical volume was not only important to the development of our national culture, but also significant to the growth of the musical culture of the entire world.

The romances and songs project deep feelings and tenderness: "Oy, odna ya, odna (All alone am I), "Nad Dniprovoiu sahoiu" (by the cove of the Dnipro River), "Poliubylasia ya" (I fell in love). The philosophical deliberation of the poet on the fate of his people is reflected in these musical works by Lysenko: "Za domoiu duma" (One thought follows another), "Mynaiut' dni" (The days are passing), "Ponad polem idu" (I walk through the field). Shevchenko's angry protest against the bitter fate of his people is heard in Lysenko's cantatas and his choral works. From Taras Shevchenko the composer learned to love his people unconditionally and throughout his life, while maturing as a citizen and a composer, Lysenko venerated the "Kobzar" as a symbol of light and truth.

Lysenko's particularly prominent achievements are his operas. There are children's operas such as "Koza Dereza," "Zyma i Vesna" (Winter and Spring), and "Pan Kots'kyi." He led the way for the development of the children's opera, because there was no precedent to guide him. His works are distinguished by great musical expressiveness and brilliancy of imagery. Lysenko also wrote the operetta "Chornomortsi," and the following operas: "Rizdvianna Nich" (Christmas night), "Utoplana" (Drowned), and "Natalka Poltavka", based on subjects from folklore, and featuring distinctive folk characters. Music for the operas was based on folk songs which the composer dressed with his particular artistic style.

Lysenko created an original composition, a mini-opera entitled "Nocturne." The historical/heroic folk drama "Taras Bulba" is Lysenko's greatest achievement in the operatic genre. This work is considered to be the pinnacle of Ukrainian music for opera. Here the composer examines the struggle of the Ukrainian people against social and national persecution. Through his heroic characters the composer presents the people, empowering them to project their sentiment of nationalism in which the duty to the motherland takes precedence over everything else.

Mykola Lysenko was a prolific composer as evidenced by his works for the piano. He was a brilliant pianist/performer, for whom a great future was foreseen on the European concert circuit, following the completion of his studies at the conservatory. He wrote numerous works for the piano, among them "Ukrainsky rapsodii" (Ukrainian rhapsodies) and the suite "Pisni bez sliv" (Songs without words). In these compositions Lysenko introduces the originality of lyricism and the epic magnitude of the Ukrainian song and dance melodies.

Lysenko was successful in his art, thereby contributing enormously to the Ukrainian musical repertoire and through his music to the Ukrainian community. He chose as his responsibility "to wake the people with song," and because of his duty he put up with the difficulties life had in store for him. Lysenko's work with choral groups composed of students and seminarians is worthy of admiration. His travels with a choral group and the staging of performances throughout Ukraine helped to raise the popularity of choral music on a mass scale.

The music/drama school founded by Mykola Lysenko in Kiev played an important role in providing education in the arts. Many noted personalities in Ukrainian musical culture were the products of this school, among them: Kerylo Stetsenko, Lev Revutskyj, V. Verchovynets, M. Mykysha, among others. The school later became the Kiev Conservatory and a true center for professional musical education in Ukraine.

As a man and an artist, Lysenko gave all his strength, contributed all his life in the service to his people, to the development of a national musical culture. "My ego is

not the foremost in my work," Lysenko said, "because I am a rational person and concerned with the powerful idea of good for my homeland, for whose benefit I work and toil."

In the life of the Ukrainian community it was always an important occasion to honor the creativity of Mykola Lysenko. The tradition began in 1903 when Ukrainians in the eastern and western parts of Ukraine celebrated the 35th anniversary of the work of the composer. The unbeatable spirit of the Ukrainian people triumphed again during the fascist occupation, when in 1942 in

Lviv, the 100 year jubilee of Mykola Lysenko was celebrated. The occasion precipitated the First National Choral Contest in which about 450 choral groups from all of Western Ukraine competed. The 150th birthday jubilee was celebrated concurrently with the celebration of Ukraine's first anniversary of independence. The music of the composer resounded with a new vigor, giving proof of his undying creative spirit and the great love he had for his people.

(loose translation from Ukrainian by Marta Baczynsky)

THE TASKS AND RESPONSIBILITIES OF UKRAINIAN WOMEN'S ORGANIZATIONS

This is the continuation of a speech delivered by Milena Rudnycky during the Ukrainian Women's Congress in Stanislaviv, in 1934

Someone could say that the examples offered here today are not substantial. Let us take two others, which even according to the most conservative outlook, lie within the domain of women: the home and raising of girls.

In Halychyna we have several Ukrainian private or community supported schools for girls: high schools and teacher's colleges. The ruling staff of these institutions is in the hands of men. Fifty years ago in other lands women began the struggle for their rights with this particular scenario — the management of girl's schools. The correct reasoning behind this was that a woman's influence on the formation of a young girl's psyche is important and that the proper education of the young generation of women is the first priority for a successful women's movement. In our society this matter never even came to be considered.

Second example. In the Agriculture Council department which the government instituted recently in Lviv, there is a separate section for women's home economics. This section is composed only of women, but it has one man. This man represents Ukrainian homemakers. It seems our economic institutions sent only men delegates to the Agricultural Council and not one woman. This brings shame to our Ukrainian homemakers and makes a laughing stock of the men.

Perhaps someone thinks that these examples are drawn from the generation of women who have not graduated from institutions of higher learning and therefore do not have qualified individuals working on their

behalf. Someone may reason that when the younger generation enters community life things will get better. Unfortunately, women who did achieve higher education are less active in the community than the older members. Also it is sad to notice that the participation and influence exerted by our youngest generation on student organizations and youth groups in comparison with the role it played before the war, represents a step back, rather than a step forward.

Therefore, here is the equality women enjoy in Halychyna. Most likely the situation of women in other Ukrainian western regions such as Volyn', Bukovyna, Subcarpathia, is not any better.

Further accusations state that the women's movement — the separation of women into a distinct society — is harmful to women, as well as to the entire population. To this we answer: the Ukrainian women's movement never attempted to isolate women from the general population. Indeed, from the very start it consciously and fully worked to have Ukrainian women become a viable and active part of our nation. The movement clearly refrained from any division between men and women. N. Kobrynsky wrote in 1887: "We have no thoughts of distancing ourselves from the men in the field of mutual goals, nor to isolate the woman's question from other community activities."

Over and over again we reiterated this position, it is clearly stated in the by-laws of women's organizations, in the resolutions of the annual meetings of the Ukrain-

ON SHEVCHENKO'S ANNIVERSARY

In St. Petersburg, Florida in March 1992 the Ukrainian community held a commemorative event in honor of Ukraine's bard, Taras Shevchenko. Such events are the mainstay of the Ukrainian community life wherever that group of people may be, for Shevchenko brings cohesiveness to the structure of our existence. A speaker at the event was a young woman, Maria Hanushevsky-Hull.

Today, my dear participants in this commemorative celebration in honor of Shevchenko, I would like to share with you the thoughts of an individual who was not born in Ukraine and was raised far from any large Ukrainian community. I want to tell you how I met our great Prophet who taught me to love Ukraine, to love our language and literature.

I was first introduced to Shevchenko at events similar to this one. My mother was one of the organizers of these events and every year I would learn one of Shevchenko's poems in order to recite it at this auspicious occasion. I don't remember the poems anymore, but the emotions which I felt while reciting these words — simple, comprehensible even to a twelve year old child — have remained with me... the words that followed each other naturally as the waves follow one another to the shore.

Although I didn't always understand the full meaning of Shevchenko's poems, yet the language and the rhythm of his words had its magic and a specific hypnotic effect on me.

Everyone of us has met Shevchenko in his or her way. As young children we were taught about him and learned to recite his poems. This link with our past and the past of our brothers and sisters in Ukraine, this thread of love for our language, binds us tightly.

I grew up in a community without a Ukrainian school. My mother was our teacher during the summer, while the books on the shelves in our home were my sources for learning the language, literature and culture of Ukraine. Ivan Franko, Bohdan Lepkyj, but most of all Taras Shevchenko ignited the love I have for the language of my parents. The works of Shevchenko constituted my Ukrainian school.

Some of us are probably unhappy because our children and grandchildren don't speak Ukrainian, don't know much about Ukraine, about Shevchenko. In my generation there already are many mixed marriages, and to a greater extent the daily influence of the Ameri-

She expressed feelings that all of us share concerning our great poet, but what is interesting in her simple story is that she learned to love Ukraine, the land of her forefathers through the words in Shevchenko's poetry. Following are some excerpts from Ms. Hull's address in English translation.

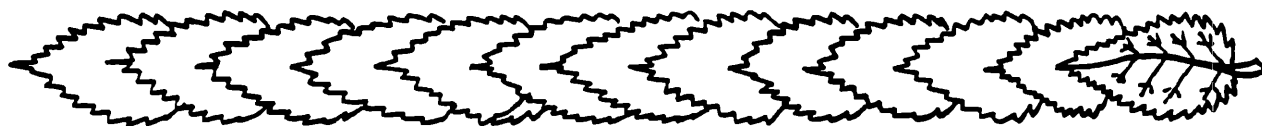
can culture within which we live has the upper hand. That is understandable and normal. However, each one of us is capable of giving our children and grandchildren that greatest gift — the love for the Ukrainian language, history and culture. The things that we love and interest us become the true legacy of wealth for our children. Like the dandelion seeds which the wind carries far and wide, not knowing where or how many will take root, so the love for our language, history and culture will find a place in the hearts of our children.

Shevchenko said that a word is a treasure to an individual who has nothing, a treasure more valuable than gold. From Shevchenko we have learned that true poetry is written in a language that is understood without a dictionary. An ingredient of true poetry is spiritual strength. Shevchenko had such strength and he expressed himself with great feeling and real love.

I am grateful to all of you for giving me the privilege of getting to know Shevchenko. I am grateful to you for arranging the Shevchenko commemorative events year after year, for teaching your children and the children of others. You gave a new generation of Ukrainians the opportunity to feel a deep bond with the new Ukraine. I want to pass on to my children this love for Ukraine, for its language, history and culture, which you, the inheritors of Shevchenko's creativity passed on to my generation. This was not a small achievement.

As we have done this year, let us try every year to have a part of the Shevchenko commemorative event in the English language. Young people who live outside of Ukrainian communities and who had no opportunity to learn the Ukrainian language, will be encouraged to participate. Let us also invite English speaking guests so that they, too, may learn about Shevchenko's words and about Ukraine.

(Ms. Hull's address was submitted by Marta Hajduk, a subscriber to OUR LIFE).

ian National Women's League. This position is made known during conferences, on posters, in lectures and in hundreds of articles. Where did these slogans come from — women, fight illiteracy, women, start up children's pre-schools, women, take up membership in political parties, women, vote — if not from UNWL. Who prepares the Ukrainian women to take part in community activities, who mobilizes their strengths, activates their energies, if not a women's organization.

All the efforts pertaining to the general welfare and needs of our nation always found the most vital response in women's organizations. Their members are the most active in all community work, because we never said that women's organizations provide the only opportunity for women to be active or that participation in such organizations frees us from other community activities. In the women's movement's programs our position was such: a separate, non-partisan organization but concurrent participation in various community groups and political parties; a separate organization in order to reeducate masses of women towards the woman's role in the national struggle for independence; work in organizations and political parties side by side with men, because this is the way through which the Ukrainian woman can influence reality. How do the antagonists of separate women's organizations explain the fact that for decades general organizations were not able to bring women into community activity. Even today, can the Ukrainian woman, a woman from the village become active in community life without the help of a women's organization?

Egotism is another stone hurled at the Ukrainian women's movement. The movement was never egotistic, catering to some narrow women's interests. Primarily, we always stressed responsibility, not rights. When we demanded rights it was because we firmly believed that without them we could not become active and useful as citizens. These rights were always for the common good, to better serve our nation. We believe firmly that our service is necessary and that our people cannot do without it. Service to the nation — this was and is the only leading idea of the Ukrainian women's movement, from which the movement draws its reasons for being.

How strange is the reproach of egotism from the lips of men who resolve all questions from the standpoint of self interest, who apply the objectives of good, justice, and morality only to themselves, forgetting about the other half of the human race.

Totally untrue is the blame of "internationalism" placed on us, because there never was and will never be another women's movement which has drawn its strength from the idea of Ukrainian nationalism to such a great degree as the Ukrainian women's movement. While from one side we are accused of non-nationalistic tendencies — it is said that Ukrainian feminism is feminist and not Ukrainian — then at the same time others charge that

Ukrainian women's organizations are only concerned with matters of the nation, and forsake women's business.

None of these are right. In Ukrainian women's organizations there was and is a balance between the two ideas which form the basis of their activities: a balance between the national idea and a women's movement.

The women's movement is not blindly copying men, as some may perceive it. It is not a movement to make women similar to men. On the contrary, the leading thought in the women's movement was to realize the difference in the women's spiritual structure and to enrich the human culture with its treasures. Hence, the women's movement directs each woman to travel her own path and not to be a satellite of a man. We do not want to copy men, to copy their genius, their heroism, nor do we want to repeat their nonsense nor their crimes. We want to be ourselves. Perhaps we don't know how to rule the world any better than men, but we think that the state in which it is now is nothing to be proud of. We are convinced that the work women are prepared to do will benefit the community, but only when it expresses our own individuality.

We should also be careful about the insinuations that the Ukrainian women's movement preaches a "philosophical emancipation" and calls for a sexual liberation for women. When the women's movement demanded equality in sexual morality, it was never to drag the women down to the level of men. Indeed, it was to bring the men up to the level of women. We have understood the concept of equal morality to mean equal responsibility of men and women for the number and quality of the new generation, for the health, strength and education of our children. Therefore, the women's movement cannot accept the blame for the decline in morality. Women did not create our social order where women and youth are objects of bargains in the government-sanctioned prostitution. Who fought these wrongs established by men if not the women's movement?

Women are also not responsible for the social and economic conditions which lead to the decline of family life. The women's movement was and is one of the most disciplined and ethically directed movements known to mankind. The Ukrainian women's movement as well always was and always wants to be the propagator of the highest ethic standards. We know that "as the river cannot rise above its source, so our nation cannot rise higher than the standards adhered to by its women." We are aware that Ukrainian women are the keepers of the highest ethical treasures of our nation.

The accusation that we are responsible for the decline of family life is the worst kind of smear thrown at the women's movement. The movement has always dignified the responsibilities of mothers and was the first to demand protection and aid from the government for mothers and children.

We regard the family as a social and biological entity of our national organism, as a place where the soul is molded and the future of the nation is raised. We want to make the family healthy again, to bring back respect for the wife and mother and to demand rights for mothers on equal par with fathers. On the other hand, we cannot agree with those who would lock the woman up at home and who consider the family the only activity of women.

Never before in history have the physiological and educational functions of motherhood drained the women of their physical and spiritual reserves. Since oldest times, in addition to her duties as a mother, a woman has always worked. She was active in the household economy, and in the old, agriculturally oriented communities she was an important, productive member, as is our peasant woman today. The traditional style household had shrunk when technology took away many of its functions, while the community took upon itself the raising and education, of children, care of the ill and the poor. It is therefore foolishness to try to make the woman go back to her old role and to confine her duties only to the family and home.

What a strange mixture of romanticism, parochialism and sick sexual ravings is the perception of the sexual issue as the "centralized women's issue" in the women's movement, reflected in the recent articles in the Ukrainian press. We will never agree to this interpretation. A woman and a mother has a specific, direct relationship as an individual to humanity, and not only in her capacity as a reproductive being. We have a relationship to the life of our nation and not only through our sons whom we bring into the world. This direct link with the fate of our people was and is the source of the Ukrainian women's movement. We regard the role of the mother with great esteem, but at the same time we fight the narrow egotism of the family and all its tendencies which place the good of those closest to us above the good of the nation.

In our eyes the Ukrainian mother is the mother of our nation, whose responsibilities do not end at the doorstep of her home. There cannot be boundaries between the interests of the family and the nation, and the responsibilities of women to their children and their communities cannot be separated. Let us be citizens within the four walls of our homes and let us be mothers in our community lives — that is our understanding of motherhood and at the same time our women's political program. It is so clear and simple, while rich in content and suitable for women of various social strata and of various viewpoints. How easy it is to apply it to our life and political situations! Do we need to explain further what it means to be a citizen in a relationship with one's family, particularly with one's children? Is it necessary to discuss the responsibilities which a mother assumes with this role, counteracting the denationalizing and

demoralizing influences which permeate our atmosphere?

Against the backdrop of our political life, to be a citizen in the home means: from its earliest moments to root in the child, and to instill in the family the conviction that the good of the individual is tied to the fate of the nation. There is no easy life for us nor for those closest to us, there is no career, no personal happiness, as long as our homeland suffers.

We also have to instill in our children the pride in being Ukrainian. We, Ukrainian women, who were chosen by nature to give life to the new Ukrainian generation, we believe in that life! We believe in our people and their indestructible strength, we believe in the complete victory of our national aims. We therefore cannot permit hopelessness to creep into the souls of our children, and we will not allow them to take the path of apostasy concerning our national ideals.

What about our program for our community life? Where can we as women look for leadership in these times of chaos, disorder and disintegration? What should we do? What does one do in order to have the right to say about oneself: I am one with the people, and the people are with me.

We should look for answers to these questions in the depths of the infallible motherly instinct. Let us be mothers in our community lives. Our political mission is tied to our biological role as the bearers and guardians of new generations. Our role in the community is our endeavor to preserve, strengthen and bring to health the Ukrainian life.

The Ukrainian life — how much more precious it is for us mothers than for men. The Ukrainian people came into this world through us, nurtured by us, comforted by us, tied to us in thousands of ways. Who can be more conscious of this unity than we, the mothers. Therefore, presently there is nothing more important than cultivating that unity. We are united over boundaries — that is the universality of the spirit, and we are united despite all misunderstandings and opposition — that is the internal consolidation of the people.

Let us form a pact of non-aggression, of an internal peace, let us turn all our efforts toward constructive purposes instead of mutual strife. This demand must be put to our people: we want to take upon ourselves one half of the responsibility for the fate of our nation — share this with us. Our motherland needs us, she needs a mother. She needs not only a mother's warmth and softness, her tenderness and understanding, but her concerned eye, a mother's busy, able hands, her intuition.

The Ukrainian nation can and will live only when it harnesses into its service the moral and spiritual strength of women, working side by side with men.

(Loose translation from Ukrainian by Marta Baczynsky)

НАШЕ ХАРЧУВАННЯ

ШОКОЛЯДОВИЙ КРЕМ
на 6 — 8 осіб

- 1 коверт желатини без смаку
- 1 горнятко молока
- 4 яйця, розділені
- 1 унція несолодкого шоколяду (стопленого)
- ½ горнятка "чопиків" (chips) молочного шоколяду, стоплених
- 1 ложечка ванільового екстракту
- ¼ горнятка цукру
- 1 горнятко вершків (heavy cream)
- ¼ горнятка мініатюрних шоколядових "чопиків" (miniature chocolate chips)

Розпустити желатину в молоці над гарячою водою в подвійному посуді (double boiler). Додати вбиті жовтки з цукром. Варити, мішаючи, щоб згусло. Додати розтоплений шоколяд і ванілю. Зняти з вогню і студити, час від часу мішаючи. Вбити білки на тугу піну і влити до шоколядової маси, а також вбити вершки. Всипати мініатюрні шоколядові "чопики" і змішати. Влити всю масу до сполосканого холодною водою посуду і вкласти до холодильника найменше на 4 години.

МАРМУРОВИЙ ШОКОЛЯДОВО-РОМОВИЙ КОРЖ (ПАЙ)

- Тісто на корж (9 інчів)
- 1 горнятко борошна (муки)
- 1/3 горнятка і одна ложка "кріско" (яринний товщ)
- 3-4 ложки холодної води.
- Маса:
- 1 коверт желатини без смаку
- 1 горнятко цукру
- 2 яйця, розділені
- 1 горнятко молока
- ¼ горнятка рому
- 12 унцій шоколядових "чопиків" (semi-sweet chocolate chips)
- 1 горнятко вершків (heavy cream)
- 1 ложечка ванільового екстракту

Замісити тісто на корж і спекти в температурі 450°, 10 — 12 хвилин. В горішній частині подвійного посуду (double boiler) змішати желатину з

¼ горнятка цукру, додати легко вбиті жовтки, молоко і ром. Варити над кип'ячою водою, постійно мішаючи, щоб згусло. Зняти з вогню і всипати шоколядові "чопики", мішати, щоб розпустилися. Вистудити, щоб маса згусла. Вбити білки на тугу піну, додаючи потроху ½ горнятка цукру і додати до маси. Вбити вершки з рештою цукру і ванілею і накладати на зміну з масою на холодний корж, мішаючи, щоб створився "мармур". Вистудити в холодильнику.

ВІДЕНСЬКИЙ ТОРТ "САХЕР"

- 6½ унції шоколяду (semisweet)
- 8 жовтків
- 12 ложок масла або маргарини (1½ кістки)
- 1 ложечка ванільового екстракту
- 10 білків
- ¼ горнятка цукру
- 1 горнятко борошна (cake flour), пересяяного перед міренням
- ½ горнятка морелевого масла (apricot butter)

Стопити шоколяд. Легко вбити жовтки з цукром, додати прохолодженний шоколяд, ванілю і стоплене масло. Вбити тугу піну з білків і 1/3 додати до шоколядової маси. Тоді влити шоколядову масу до решти піни, вспати потроху борошно і легко змішати, вживаючи шпатель (Spatula). Влити масу до виложеної восковим, добре натовщеним папером, і натовщеної форми. Пекти в температурі 350° 35-40 хвилин. Пробувати, чи спечене, патичком посередині торта чи чистий.

Вийнявши з печі, залишити 10 хвилин у формі, тоді зняти берег форми, накрити легко восковим папером і залишити на 12 годин. Зняти з дна форми, дати на скляну підставку і покрити торт зверху морелевим маслом. Зверху полити шоколядовою склицею.

СКЛИЦЯ: 12 унцій шоколяду (semi-sweet) стопити у верхній частині подвійного посуду, долити ½ горнятка холодної води і зразу різко мішати, щоб не було грудок. Теплу вилити на торт зверху і покрити береги.

Для любителів шоколяду (а їх багато) подаємо приписи на лакоминки та солодке печиво, звертаючи увагу, що коли їсти в міру — дістається енергію, забагато — вагу.

МОККА СУФЛЕ

(заморожене або охолоджене)
на 10 — 12 осіб

- 8 яєць (розділених)
- ¾ горнятка цукру
- 2 коверти желатини без смаку
- ½ горнятка міцної кави (4 ложечки "інстант")
- ¼ горнятка кавового лікеру
- 2 унції несолодкого шоколяду та 4 унції солодкого (стопленого)
- 2 ложки цукрової мучки
- 2 горнятка вершків (heavy cream)

Вбити жовтки, додаючи потроху цукор, щоб кількість подвоїлася. Желатину розпустити в холодній каві і додати до вбитих жовтків разом з кавовим лікером і розтопленими шоколядами. Вбивати, щоб все змішалось. Вбити тугу піну з білків і легко змішати з першою мішаниною. До вершків всипати цукрову мучку і вбити до тугости. Додати до шоколядової маси і добре, але легко вимішати. Влити до приготованого посуду, политого холодною водою. Можна морозити 4 години в морозильнику, або через ніч у холодильнику. Подаючи можна прибрати шоколядовими чопиками (chocolate chips).

Пригадуємо, що Союз Українок Америки перевидав куховарську книжку "Українські страви" Зенові Терлецької. Книжка є в полотняній твердій оправі — ціна 16.00 доларів. Замовляйте її! Відділи одержують 30% знижки.

ЮВІЛЕЙ 100-ГО ВІДДІЛУ СУА

*Членки та гості 100 Відділу в Картереті.
Members and guests of branch 100 of UNWLA in Carteret, NJ.*

У неділю, 15 листопада минулого року, 100-ий Відділ СУА ім. Ольги Басараб у Картереті, Нью-Джерсі, відзначив свій 25-літній ювілей. Відсвяткували ми цей день бенкетом, що відбувся у готелі "Галидей Інн" в Картереті. Крім наших, на святкування прибули також членки інших відділів СУА, голови українських організацій, установ, а також засновниця Відділу Ірина Левицька.

Майстер церемонії Олесь Кузичин відкрив програму привітом і веселив присутніх.

Про теперішню нашу працю, про загальні цілі жіночої організації та про наше майбутнє говорила голова Відділу Катя Куцина. Засновниця Відділу Ірина Левицька розповіла про початки і перші кроки після заснування у 1967 році нашого Відділу. Поділилася спогадами і колишня довголітня голова Відділу Розалія Теребецька, яка звернула увагу на впровадження традицій, що їх ми дотримуємося й досі, про допомогу громаді, про залучення молоді до суспільної праці.

Голова місцевого Відділу УККА Володимир Янів у своєму виступі підкреслив працьовитість членок

СУА, подякував за допомогу, яку вони надають всім, хто її потребує, і побажав дальших успіхів "на наступні 25 років". Отець Тарас Чубенко, парох церкви св. Дмитрія у Картереті, розповів про події у теперішній Україні, про те, як Союз Українок Америки допомагає молодій нашій державі, подякував за працю з молоддю, поблагословив усіх і побажав ще більших успіхів у праці. Парох церкви Пречистої Діви Марії о. Давид Клуні, на жаль, не зміг прибути на наше свято, але прислав щирі побажання.

Наш 100-ий Відділ завжди виконує всі фінансові зобов'язання і доручення Екзекутиви СУА, він був і є у добрих відносинах з іншими українськими установами і радо співпрацює з ними.

Першою головою Відділу стала Євгенія Федак. З самого початку діяльність нашого Відділу розвивалася в кількох напрямках: суспільному, організаційному, культурно-освітньому і виховному. Ми завжди приділяли велику увагу праці з дітьми і молоддю: спонсорували українську школу в Картереті, влаштовували там заборони, маскаради, різні свята для дітей. Організували показ історичної і сучасної ноші, а

ДИТЯЧА "ВИШИВАНА" ЗАБАВА

Учасники святкового концерту із вчительками Миросею Бараник та Іриною Приймою.

Participants of the festive concert with their teachers Myrosia Baranyk and Iryna Pryima.

Багато років 76-ий Відділ СУА у Воррені, Міш., влаштовує дитячу "вишивану" забаву. Торік вона відбулася у листопаді в приміщенні школи Непорочного Зачаття у Воррені.

До сценічної картини "Осінні візерунки" діточки садочка, що ним опікується наш Відділ, приготувалися таки з самого початку навчального року. Вони завзято вивчали свій репертуар про золоті листочки, про сонечко, дощик, вітер, хмари, про щедрі дари барвистої пори року.

Ролі Осені, Журавликів і Журавлят дуже гарно грали дівчатка зі школи Непорочного Зачаття. Вони драматизували прощання з рідним краєм і радість з надією на повернення. Цікавим виступом представили себе хлопці й дівчата, учні "Рідної Школи", які виконали гопака.

Підготовкою програми і прибранням сцени займалася наша членка, довголітня вчителька садочка Мирося Бараник. Їй належить особливе признание за ентузіазм і творчу фантазію, що дає прекрасні висліди в її праці. Запроєктувала й пошила надзвичайно оригінальні строї Світлана Легета.

Після програми була презентація дітей у вишиваних одягах. Можна було дійсно любоватися різними зразками узорів народної творчості. А потім відбулася забава при звуках музики. Діти були захоплені танцями, а батьки, бабусі і дідусі — дітьми.

Цього року в танцях і забавах малят допомагали учні "Рідної Школи". Було велике зацікавлення лотерією з виграшками, яку підготувала членка Відділу Стефа Оглаб'як. Про смачний і багатий буфет подбала господарська референтура, яку очолює Марта Василькевич. Програму вела голова Відділу Ліда Колодчин.

Як звичайно, дорослі і маленькі нерадо розходилися додому. Було замало часу малечам натанцюватися.

За успіх і родинну атмосферу на "вишиваній" забаві щира подяка належить усім виконавцям сценічної картини, батькам, гостям і членкам 76-го Відділу.

Стефа Строїч,
членка Відділу.

дохід від цієї імпрези призначали на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля. У 1991 році відкрили "Світличку". Спочатку мали 12 дітей від трьох до семи років, нині їх — 22.

Після вечері відбулася коротенька мистецька програма. Виступив дует Стащишиних — грали на бандурі і кобзі, співали українських народних пісень. А потім наші наймолодші вихованці — діти "Світлички" — під проводом Олі Кузишин і Каті Куцини

загостили до нас, щоб привітати з ювілеєм і побажати членкам всього найкращого, і виконали кілька українських пісень.

На закінчення всі заспівали "Многая літа", а о. Тарас Чубенко виступив зі словами признання за довголітню працю і закінчив бенкет молитвою.

Катя Куцина,
голова 100-го Відділу СУА.

ДВІ ІМПРЕЗИ — В ОДИН ВЕЧІР

18 жовтня минулого року членки 27-го Відділу СУА ім. Ольги Басараб у Пітсбурзі, Па., зібралися у залі ресторану "Мона Ліза", щоб відзначити 60-ліття нашого Відділу, а заодно провести "вишивані" вечорниці, що стали вже традиційними.

Під час вечері голова Відділу Ярослава Комічак привітала членок і численних гостей та розповіла про наші успіхи у праці за 60 років існування. Однохвилинною мовчанкою вшановано померлих голів Відділу та членок, які відійшли у вічність, залишивши після себе добру пам'ять. Кожна з них своєю працею впродовж багатьох років внесла значний вклад у розбудову Відділу. А присутнім союзнянкам цього вечора були вручені синьо-жовті відзначки та відспівано їм традиційне "Многая літа".

До забави пригравала оркестра "Ромен" з Клівленду, яка своїми українськими мелодіями розважала

присутніх, додавала святкового настрою.

Приємно було, що на свято нашого Відділу прибуло багато гостей з України. Всі вони, як і годиться на "вишиваних" вечорницях, були одягнені у гарні вишиванки і звертали на себе увагу присутніх. Крім того, вони принесли зі собою подих рідної землі і українські пісні, які майстерно виконували.

Під час забави члени танцювальної групи "Полтава", а серед них і наші союзнянки, під звуки оркестри і оплески присутніх виконували різні танки, на які так багатий наш народ.

Коло 10-ої години вечора союзнянки пригощали усіх кавою і смачними тортами. Гості весело забавлялися до пізньої ночі.

Іванна Старощак,
пресова референтка

НАМ — ШІСТДЕСЯТ!

Торік наш 36-ий Відділ СУА ім. О. Басараб в Оак Ловні, Іллиной, відзначив своє шістдесятиріччя.

Відділ заснували Олена Кріль та В. Ларсон 28 лютого 1932 року. Нині маємо 25 членок.

Якщо глянути на пройдений шлях, то зроблено чимало. Багато років проводимо великодні базари, організуємо покази писанок, разом з іншими організаціями приготуємо пікніки і забави.

Значну увагу приділяємо придбанню фондів. Проводили збірки під церквою на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля, на Фонд СФУЖО, "Писанка в Україну" та інші. 500 дол. ми пожертвували на Фонд ім. Олени Лотоцької, підтри-

муємо матеріально Український Музей в Нью-Йорку, членки передплачують журнал "Наше Життя".

Беремо участь в імпрезах, які влаштовують інші відділи СУА з метою допомогти Україні. Взагалі, якщо б скласти всю зібрану і пожертвовану за 60 років суму, то наберуться не сотні, а тисячі доларів. А треба ж взяти до уваги і те, що переважна більшість наших членок — у похилому віці. Однак турбота про добро громади, про молоду нашу державу додає нам сил і енергії, надихає на нові справи в ім'я рідної Батьківщини.

Теодора Слободян,
голова 36-го Відділу СУА

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

93-Й ВІДДІЛ СУА В ГАРТФОРДІ, КОНН.

Загальні збори 93-го Відділу СУА в Гартфорді відбулися в неділю, 17-го січня 1993 р.

Головою зборів була Ірина Остап'юк, секретаркою — Мирослава Солук. Окружну Управу репрезентувала Уляна Зінич.

Управу на 1993 р. вибрано в такому складі: голова — Ярослава Кукіль, заступниця голови — Юлія Вишневіська, секретарка — Ірина Чайковська, скарбничка — Ірина Капустинська.

Референтки: організаційна — Євгенія Ковальська, суспільної опіки — Ірина Левська і Роза Воробель, культурно-освітня — Катря Гадзевич, пресова — Іванна Яцух, господарська — Мирослава Кузьо, зв'язкова — Нелі Федеркевич, музейна — Юля Масник, стипендійна — Володимира Теслюк.

Контрольна комісія: голова — Ірина Остап'юк, членки — Галина Волянська, Оля Джансон.

Іванна М. Яцух,
пресова референтка.

54-Й ВІДДІЛ СУА ІМ. "500 ГЕРОЇНЬ" У ВІЛМІНГТОНІ, ДЕЛ.

Загальні збори 54-го Відділу СУА відбулися в неділю, 24 січня 1993 р. З Окружної Управи СУА у Філадельфії загостили до нас: голова — Оксана Фаріон, заступниця голови — Лукія Гриців і секретарка — Тамара Рад.

Головою зборів була Ірена Щерба, секретаркою — Марія Гавришук.

Управу на 1993 р. вибрано в такому складі: голова — Марія Пазуняк, заступниця голови — д-р Ірена Столяр, секретарка — Марія Гавришук, скарбничка — Донна Діцьо-Сенінген.

Референтки: культурно-освітня та імпрезова — д-р Ольга Рибаків, суспільної опіки — Марія Корженівська і Осипа Садівник, пресова — Ірена Щерба, господарські — Іванна Діцьо і Анна Зарицька.

Контрольна комісія: Стелла Маер, Марія Матвійків і Анна Гринишин. Повідомляють про сходини: Катерина Гусак і Анна Тур.

Ірена Щерба,
пресова референтка

по 5.00 дол. — Оксана Савків, Петро Максим, Надія Сенік-Коваль, Лідія Марта Чаплінська, Остап і Слава Олесницькі, Ніна Коропей, Іван і Стефанія Цьолки, Роман й Ірена Бідяки, Роман Мельник, Лусієн Ярмач, Павло Грабович, Оксана Полон, Іванна Семенина, Стефан і Надія Горохіські, Петро й Іванна Ганкевичі, Роман Лопачак, Стефан Островський, Ніна Михалевич, д-р Володимир Годинський, Петро Теребецький, Іван М. Яворський, Петро і Рея Грицаки;
4.00 дол. — Олена Варварів;
3.00 дол. — Антоній Далний;
2.50 дол. — Володимир Винницький;
2.00 дол. — Петро Чіпіла.

ДАТКИ НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

10,000.00 дол. — Федеральна Кредитова Кооператива "Самопоміч", Нью-Йорк;
2,000.00 дол. — American Brands, Inc., дорівнюючи пожертву Андрія і Таїси Раків;
1,500.00 дол. — д-р Олег і Софія Кудрики, Аркадій Муляк-Яцківський;
по 1,000.00 дол. — 119-ий Відділ США, Іван і Софія Винники, Йосиф і Стефанія Порайки, Мирон і Ольга Гнатейки, 93-ій Відділ США, Олекса і Лариса Біланюки, д-р Омелян і д-р Тетяна Антоновичі, Ада Кулик, 13-ий Відділ США з нагоди 40-ліття ювілею Відділу;
800.00 дол. — д-р Мирослав і Люба Прокопи;
700.00 дол. — Лідія Хома;
по 500.00 дол. — д-р Марія Мотиль, 59-ий Відділ США, Михайло і Михайлина Барани, Володимир і Уляна Дячуки, Mitsubishi International Corp., дорівнюючи пожертву Роми Шуган;
400.00 дол. — Данило Кашмир;
по 250.00 дол. — James LaForge, Йосип Іванів, д-р Віталій і Олександра Богданіві;
по 200.00 дол. — Віра Менцінська, 70-ий Відділ США з нагоди 35-ліття ювілею Відділу, Тетяна Чучуман, Ю. Темницький;
150.00 дол. — Андрій і Анна Андріюки;
120.00 дол. — В. F. Goodrich, дорівнюючи пожертву Нестора Шуста;
по 100.00 дол. — Остап і Урсуля Балабани, Роман М. Фенчинський, 89-ий Відділ США, Марія Змуркевич, Юрій і Оксана Сосенки, Антін і Текля Гнатишини, Freerport, McMoran, дорівнюючи пожертву Міри Мандзюк, Мирон Заєць, Оксана Городецька, Софія Гулик, Юліян і Мирослава Салізняка, AT&A Foundation, дорівнюючи пожертву Т. Пелеха, д-р Стефан Стецура, Peter K. Ingerman, Bernard W. McCarthy, Donald і Ronald Strauber, д-р Роман і Галина Сосенки;
75.00 дол. — Eric D. Welsh;
по 50.00 дол. — Агнес Хоманчук, Мирон і Богданна Осадци;
25.00 дол. — AT&T Foundation, дорівнюючи пожертву В. Савицького;
20.00 дол. — Ольга Прокопів:

Вашінгтонські приятелі Українського Музею в Нью-Йорку на зустрічі Нового року в домі Ореста і Марти Качмарських зложили **1,600.00 дол.** на Будівельний Фонд Музею:

105.00 дол. — Орест і Марта Качмарські; **по 100.00 дол.** — Нестор і Марта Базарки, Марта Цимбаліста, Володимир і Тетяна Демчуки, Євген і Лідія Яросевичі, Юрій Качмарський, Юрій і Ксеня Кузьмичі, Василь і Оксана Леви, Марія Савицька, Роман і Мотря Слоневські, д-р Ярослав і Ольга Ставничі, Нестор і Марта Терлецькі, Іван і Уляна Сосі;

75.00 дол. — Борис і Уляна Глинські;
по 50.00 дол. — Ігор і Наталія Гавдяки, Христина Воевідка;
40.00 дол. — Андрій і Леся Бігуни;
30.00 дол. — Модест і Наталія Захарченки;
25.00 дол. — д-р Річард і Марта Леґецькі, Микола та Ірена Ставничі

Присутні на зустрічі Нового року в домі д-ра Романа і Анни Аліськевичів зложили **1,500.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею:

250.00 дол. — Олег і Христина Саміленки;
200.00 дол. — родина Аліськевичів;
по 100.00 дол. — Орест і Ліда Білоуси, Іриной і Рома Гарасим'яки, Роман і Марія Тершаковець-Гавриляки, Ігор і Ольга Левицькі, Роман і Марта Навроцькі, Олександр і Лідія Пясецькі, Роман і Уляна Рондяки, д-р Андрій і Тетяна Тершаківці, д-р Остап і Віра Тершаківці;
по 50.00 дол. — Петро та Ілона Шиприкевичі, Петро і Ніля Колоди-Содолі;
по 25.00 дол. — Любов Волинець, Василь і Марійка Тершаківці.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

В третю річницю смерті **бл. п. Льва Семущака** на Будівельний Фонд Музею **1,000.00 дол.** зложили дочка Віра і зять Андрій Косовичі

В пам'ять моєї жінки **бл. п. Орисі Держко** складаю **200.00 дол.** на Будівельний Фонд Музею. **І. Держко**

Замість квітів на могилу **бл. п. Зеновія Маланчука**, брата нашої членки Ірени Щерби, складаємо **55.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею.

Членки 54-го Відділу, Вільмінгтон

В пам'ять дорогого брата **бл. п. Зеновія Маланчука**, який помер 24 вересня 1992 р., складаю **100.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею, через 54-ий Відділ США.

Ірена Щерба з чоловіком Петром.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. м'г'ра Ярослава Дацьківа** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд Музею, а родині покійного висловлюємо щирі співчуття.

Володимир Параскевич та Ігор Шпачинський.

В п'ятдесяті річницю смерті моєї матері та сорокову — мого брата жертвую **100.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею.

Олена Качала

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. маестра Василя Мельничина** складаємо **20.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею, а дружині пані Оксані висловлюємо наше щире співчуття.

Марія і Юліан Хименці, Норт Порт.

Замість квітів на свіжу могилу нашої мами **бл. п. Олени Мартинюк** на Будівельний Фонд Українського Музею подарували: **по 100.00 дол.** — д-р Микола і Надія Дейчаківські, д-р Юра та Іна Дейчаківські, д-р Дмитро Фарион, Созонт і Ростислава Качали, д-р Волтер і Арлі Козловські; **по 50.00 дол.** — Михайло і Ліда Балагутраки, Філіс і Сузана Бисепи, Зенко і Дозя Крислаті, Стефан і Люба Іванчуки, д-р Богдан і Оріся Панасюки, Зенон і Дарця Еліїві, Роман і Оріся Свистуни, д-р Володимир і Надя Шкільники, Ф. Козловський, Тарас і Оксана Закидальські; **35.00 дол.** — Василь і Олена Хмеляки; **по 30.00 дол.** — д-р Сергій і Неоніля Винярські, д-р Ліда Стівун; **по 25.00 дол.** — Ірина Кашубинська, Орест і Карен Дейчаківські, Джері і Анна Дореті, д-р Ігор та Іра Махлаї, Роман і Марта Касараби,

д-р Марко і Христя Фаріони, д-р Володимир і Люба Боднарі, Зенон і Наталка М'ягкі, д-р Юліян і Тетяна Сілецькі, Леонід і Галя Дмитревичі, Петро і Дарка Басалики; **по 20.00 дол.** — Мар'ян й Ірина Гавури, Антін і Анастасія Хомики, Юрко і Оксана Годованці, Дон і Карел Заґери, Роман Брехун, Стефа Балагутрак, пані Максимів; **по 10.00 дол.** — Сальвіна Іваницька, Оля Хмеляк, Роман і Христина Раковські, Іванка Шкарупа, Василь Настюк.

В пам'ять родичів **бл. п. Марії і Миколи Чумів** складаю на Будівельний Фонд Українського Музею **500.00 дол.**

Наталія Чума.

В пам'ять **бл. п. д-ра Богдана Панасюка** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею.

Володимир Шуст

Замість квітів на могилу **бл. п. Івана Хоманчука** складаю **50.00 дол.** на потреби Українського Музею.

Оксана Ленець

В пам'ять товаришки **бл. п. Наді Гулай** складаю **30.00 дол.** на потреби Українського Музею.

Люба Савицька

Замість квітів на могилу моєї незабутньої кузинки **бл. п. Стефанії Богуславець** складаю **25.00 дол.** на Український Музей в Нью-Йорку, а родині висловлюю найщиріші співчуття.

Дарія Бушак

В пам'ять покійної **бл. п. Олександри Чубатої**, мами Оксани Фаріон, складаю **10.00 дол.** на потреби Українського Музею.

Ліда Бук

Замість квітів на свіжу могилу дорогих **бл. п. Володимири Хабурської і бл. п. м'гра Ярослава Дацкова** на Український Музей **40.00 дол.** складають

Лідія і Володимир Магуни

В пам'ять моїх найдорожчих **сл. п. чоловіка Осипа Зеновія Стефанишина** в 15-ту річницю смерті і **сина Юрія Володоря Стефанишина** у 5-ту річницю смерті складаю **50.00 дол.** на Український Музей.

Марія Стефанишин

В пам'ять **св. п. Марії Даниш** на Український Музей складають: **100.00 дол.** — Дороті і Дженіс МкКенней, **50 дол.** — УС Армі Сентер Військової Історії, **по 25 дол.** — Джеймс Коркорен, Юрій та Ірена Кобзарі.

У світлу пам'ять **бл. п. Олени Мартинюк** на потреби Українського Музею **120 дол.** зложила округа СУА в Огайо, **10.00 дол.** — Орест і Ненсі Стецики.

Замість квітів на свіжу могилу дорогої приятельки **бл. п. Марії Даниш 25 дол.** на потреби Українського Музею в Нью-Йорку складає

Ірина Волосенко

У світлу пам'ять чоловіка **бл. п. Івана Базарка** на Будівельний Фонд Українського Музею **50.00 дол.** складає

Наталія Базарко

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Івана Хоманчука** на потреби Українського Музею **20.00 дол.** складає

Марія Кокорудз

Замість квітів на свіжу могилу **сл. п. Кирила Костика** на потреби Українського Музею зложили: **50.00 дол.** — Стефанія Костик; **по 10.00 дол.** — Аріядна Бах, Люба Домбчевська, Марія Джус, Марія Костів, Іванна Мартинець, Ірина і Мирон Руснаки, Анна Чорнобіль, Таня Шутер; **по 5.00 дол.** — Євдокія Боберська, Наталія Ґуран, Марія Крамарчук, Дарія Лесів, Ірина Михайлюк, Галина Несторович, Текля Приймак, Марія Сипняк, Анна Сохоцька, Катерина Щур.

Замість нев'янутих вінків на могили незабутніх сестри **бл. п. Марії Вергун з Модрицьких** та її чоловіка **бл. п. д-ра Василя Вергуна** на потреби Українського Музею в Нью-Йорку **25.00 дол.** складає **Магдалена Квас.**

У світлу пам'ять славних мистців України **бл. п. маестра Едварда Козака і бл. п. маестра Михайла Мороза** складаю **по 50.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею в Нью-Йорку.

Лідія Фіцалович, Нью-Гейвен, Конн.

У пам'ять **бл. п. Михайла Зелика** складаю **25.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею в Нью-Йорку.

Лідія Фіцалович, Нью-Гейвен, Конн.

У пам'ять **бл. п. Олександри Чубатої**, мами голови Округи у Філадельфії Оксани Фаріон, складаємо **25.00 дол.** на потреби Українського Музею в Нью-Йорку.

67-ий Відділ СУА

Замість квітів в першу річницю смерті моєї дорогої приятельки **св. п. Ольги Івасиків** складаю **25.00 дол.** на потреби Українського Музею.

Стефанія Чорна

В пам'ять **бл. п. сестри Гені Тріски** складаємо **10.00 дол.** на потреби Українського Музею в Нью-Йорку.

64-ий Відділ СУА

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Мирослава Яремка** на поминках зібрано на Український Музей в Нью-Йорку: **по 100.00 дол.** — Василь і Марія Бахіри, Іриней і Софія Темницькі, Володимира і Стефан Сливоцькі, Омелян і Зеновія Хабурські; **по 50.00 дол.** — Марійка і Василь Тершаківці, Марта Кокольська; **по 25.00 дол.** — Марта і Роман Данилюки, Зеновія і Мирослав Кулиничі, Адам Галай; **по 20.00 дол.** — Р. Т. Сидорак, Теодор і Анна Островські; **15.00 дол.** — Дарія Степаняк; **10.00 дол.** — Дмитро і Анна Кокольські.

В пам'ять **бл. п. Дмитра Мотрука**, який помер 7 листопада 1992 року складаю **50.00 дол.** на потреби Українського Музею.

Люба Бурчак

В пам'ять **бл. п. Марії Даниш** зложили на потреби Українського Музею в Нью-Йорку: **100.00 дол.** — William & Larissa Sacovitch; **по 50.00 дол.** — Богдан і Ольга Козаки, Мирослав і Люба Прокопи, Христина Каревич; **30.00 дол.** — Ада Федаш; **по 25.00 дол.** — Аполінарій Осадца, Марія Савчак; **20.00 дол.** — Олена Качала.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Дмитра Гроха**, батька Ірени Моцок, склали на Будівельний Фонд Українського Музею: **100.00 дол.** — д-р Роман і Алла Трохимчуки; **по 25.00 дол.** — Марія і Ярослав Лабуньки, Валентина Преско, Дороті Грох (додаток до листи з лютого в "Нашому Житті").

У четверту сумну річницю смерті мого чоловіка **бл. п. м'гр. Петра Яціва** складаю **1000.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею.

Дружина Лідія Яців

ПОПРАВКИ

У ч. 3 за березень 1992 р. журналу "Наше Життя" на стор. 33 трапилася помилка. Має бути: "В пам'ять чоловіка **бл. п. Семена Михайлишина** складаю **250.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею. **Софія Михайлишин"**

В ч. 2 за лютий 1993 р. на стор. 33 слід читати: "В пам'ять чоловіка **бл. п. д-ра Рудольфа Фішера** складаю на Будівельний Фонд Українського Музею **500.00 дол.** **Д-р Марія Фішер-Слиш"**.

Адміністрація У. М. перепошує за допущені помилки.

ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ І МОЛОДІ — ЖЕРТВАМ ЧОРНОБИЛЯ

В пам'ять покійного **Євгена Мекінтаєра**, зятя голови нашого Відділу Анни Максимович, на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля зложили: **25.00 дол.** — Ольга Гаєцька; **по 20.00 дол.** — Анна Максимович, Надія Оранська; **по 10.00 дол.** — Марія Віршук, Лукія Гриців, Мирося Гил-Данилів, Анастасія Жилава, Кароліна Конрат, Марія Куземська, Теодора Кузьмович, Ольга Лукасевич, Анна Олійник, Стефанія Ракоча, Марія Романець, Ірина Новоженюк, Марія Харина, Людмила Чайківська, Ліза Чепіль, Олена Шиприкевич. **Разом 225.00 дол.** Дружині Лесі і родині — наші щирі співчуття!

Управа і членки 43-го Відділу СУА

У світлу пам'ять покійного **д-ра Романа Сухого**, чоловіка членки Управи нашого Відділу Анни, на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля зложили: **25.00 дол.** — Марія Марусяк; **по 10.00 дол.** — Катря Березяк, Лукія Гриців, Марія Данилів, Марія Євсевська, Анастасія Жилава, Кароліна Конрат, Марія Куземська, Теодора Кузьмович, Анна Максимович, Ірена Новоженюк, Анна Олійник, Надя Оранська, Стефанія Ракоча, Марія Романець, Євгенія Товт, Марія Угорчак, Людмила Чайківська, Олена Шиприкевич, Леся Яцкевич; **5.00 дол.** — Ніна Квашинська. **Разом 220.00 дол.**

Управа і членки 43-го Відділу СУА

Зі збірки на похороні **бл. п. Володимира Гнатика** через 28-ий Відділ СУА передано **300.00 дол.** для "бабусі" і **200.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля. Щира подяка всім!

Ольга Гнатик з ріднею

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Олександри Чубатої**, матері голови нашої Округи Оксани Фаріон, пересилаємо **25.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля, а родині висловлюємо щирі співчуття.

10-ий Відділ СУА у Філадельфії

У світлу пам'ять незабутньої сестри і тітки **бл. п. Ольги Лапки** складаю через 119-ий Відділ СУА в Йонкерсі **200.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля.

Анна Король з родиною

В пам'ять **бл. п. д-ра Івана Дачишина** **100.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля і **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" складають

Микола і Катерина Сенчишаки

Замість квітів на могилу **бл. п. Марії Януш** **50.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля складають

Yvonne B. Hamilton Gutierrez

У світлу пам'ять **бл. п. Миколи Муліцького**, батька Меланії Кузьми, складаємо **50.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля.

Орися і Роман Винники

Вшановуючи пам'ять **бл. п. Ольги Ліщинської**, на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля зложили: **по 50.00 дол.** — Осип і Володимира Ліщинські, Ольга Ліщинська, **25.00 дол.** — Галина та Ігор Ліщинські і Ольга Лехман (внуки), **по 20.00 дол.** — 57-ий Відділ СУА в Ютиці, д-р Володимир і Марія Когутяки, Наталія Лукашевич, Оксана і Лавро Полони, Ярослава і Омелян Томичі, **15.00 дол.** — Ярослав і Олівія Яцковські, **по 10.00 дол.** — Анна і Теодор

Семеняки, Ярослав Лужний, Марта Гарматюк, Василь і Марія Вічаки, Ірена Запаранюк, Дмитро Федів, Петро Ковальчук, Честер Пташник, Василь Пилипчук, Григорій Іванишин, Н. Канавер, Св. Цибрух, Марія Смолій, Гадек, Український Конгресовий Комітет

Пересилаю чек на суму **25.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Наталії Стефанів** зі Завадських, мисткині, члена ОМУА Америки, вдови по бл. п. ген.-майорові Гнатові Стефаніву.

Марія Юркевич

Замість квітів на свіжу могилу моєї дружини добродійки **бл. п. Катерини Макух**, яка відійшла від нас у вересні 1992 р., на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля складаю **30.00 дол.**

о. Іван Макух

Замість квітів на свіжу могилу мого приятеля **бл. п. Богдана Флюнта** складаю **20.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля.

Богдан Козак

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. м-гра Володимира Гнатика**, чоловіка активної діячки Союзу Українок Америки Олі Гнатик, складаємо **20.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля, а пані Олі висловлюємо щирі співчуття.

Марія і Юліан Химинці Норт Порт, Фл.

У вічну пам'ять мого шваг'ра **Богдана Зазулинця** складаю **25.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля, а дружині висловлюю найщиріші співчуття.

Марія Зазулинець

В пам'ять нашої членки **бл. п. Юлії Сось** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля 20-ий Відділ СУА ім. Олени Теліги у Філадельфії зложив: **по 100 дол.** — Лідія і Микола Бульби, Ольга Пшоняк, Іванка і Нестор Олесницькі; **по 50 дол.** — Христя і Богдан Сеники, Юлія і Михайло Петришини, Наталка і Дмитро Григорчуки; **по 30 дол.** — Христіна Сарахман, Галя Козак, Maria Peter Huhn; **по 25 дол.** — Варвара Швед, Дзвінка і Христіна Кульчицькі, Марія Харина, Євгенія Ратич, Слава і Остап Олесницькі, Дарія Балух, Евдокія Блавацька; **по 20 дол.** — Надія і Осип Німиловичі, Ірена Сушків, Ксеня Раковська, Ольга Сас, Галя Янчишин, Mrs. Lee; **15 дол.** — Ольга Вареля; **по 10 дол.** — Мирослава Прокопович, Анна Борис, Іванна і Володимир Возні, Христіна Чорпіта, Божена Полянська, Люба Караман, Євгенія Новаківська, Марія Галій; **5 дол.** — Анна Літинська.

Разом зібрано 935 дол.

20-ий Відділ СУА ім. Олени Теліги у Філадельфії переслав **400.00 дол.** із збіркової листи на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля.

Щиро перепрошуємо членок 20-го Відділу за спізнене поміщення цих двох оголошень в "Нашому Житті".

Лідія Черник, реф. сусп. опіки СУА.

З НАГОДИ...

Як вдячність **Романові Магурові** за виявлену нам велику прислугу, складаємо **50.00 дол.** на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля. **Ірена і Осип Гаджери**

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "НАШЕ ЖИТТЯ"

Анна Кучма, членка 22-го Відділу СУА в Чикаго, прислала ще 100 дол. (попередньо — в лютому — 200 дол.) для передплати "Нашого Життя" в Україну.

Щиро дякуємо за щедрість.

Редакція та адміністрація "Н. Ж."

У світлу пам'ять покійного **д-ра Романа Сухого**, чоловіка членки Управи нашого Відділу Анни, на Фонд Допомоги Дітям і Молоді — жертвам Чорнобиля зложили: **по 10.00 дол.** — Катря Березяк, Лукія Гриців, Марія Данилів, Марія Євсевська, Анастасія Жилава, Кароліна Конрад, Марія Куземська, Теодора Кузьмович, Анна Максимович, Ірена Новоженюк, Анна Олійник, Надя Оранська, Стефанія Ракоча, Марія Романець, Євгенія Товт, Марія Угорчак, Людмила Чайківська, Олена Шиприкевич, Леся Яцкевич; **5.00 дол.** — Ніна Квашинська. **Разом 220.00 дол.**

Управа і членки 43-го Відділу СУА

Замість квітів на свіжу могилу дорогої членки 76-го Відділу СУА **бл. п. Лесі Бараник** складаємо **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Управа і членки 76-го Відділу СУА

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Созонта Комара**, чоловіка нашої членки Ірени, складаємо **10.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а дружині висловлюємо щирі співчуття.

64-ий Відділ СУА в Нью-Йорку

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Євфросини Ширай**, матері нашої членки Валентини Чудовської, на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" членки 106-го Відділу склали: **по 20.00 дол.** — Люба Кінах, Меланія Кузьма, Віра Цілопалович, **по 10.00 дол.** — Леся Дитюк, Маруся Швець, Галя Балабан.

Замість квітів на свіжу могилу нашої мами **бл. п. Олени Мартинюк** ми отримали датки, які пересилаємо на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя": **50.00 дол.** — д-р Олександра Школьник, **25.00 дол.** — Андрій Школьник, **20.00 дол.** — Олена Мовчан; **по 10.00 дол.** — Сальвіна Іваницька, Богдан і Олена Дем'янчуки, Анна Волянник-Баран. **Разом 125.00 дол.**

Замість квітів на могилу **бл. п. Івана Хоманчука**, чоловіка нашої заслуженої членки Відділу Аґнес, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Пані Аґнес і родині висловлюємо найщиріші співчуття.

Управа 89-го Відділу СУА

в Кергонксоні

В пам'ять **бл. п. Володимира Гнатика** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" через 28-ий Відділ зложили **150.00 дол.**, які передала дружина Ольга Гнатик.

В пам'ять **бл. п. Мирослава Дозорського**, чоловіка колишньої членки Марії Дозорської, та **бл. п. Михайла Галадзи**, батька членки Ірени Бравн, на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" **63.00 дол.** склав

116-ий Відділ СУА в Единборо

Замість квітів на свіжу могилу двох довголітніх членок **Теклі Добролінської і Джанет Пронобіс 50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" складає

Управа 36-го Відділу СУА

В п'ятдесятю річницю смерті моєї матері і сорокову річницю смерті брата складаю **50.00 дол.** на потреби журналу "Наше Життя". **Олена Качала**, членка 64-го Відділу

На свіжу могилу моєї незабутньої сестри **бл. п. Антоніни Дмитерко** складаю **50.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Ірина Гриневич

В пам'ять інж. **Анатолія Вовка**, лексикографа та борця за чистоту української мови, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а дружині висловлюємо наші щирі співчуття.

Володимир і Олена Шиприкевичі

В пам'ять моїх дорогих товаришок з української гімназії у Перемишлі **бл. п. Марусі Бодан-Даниш і Оксани Вовк-Ткачук** складаю **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а родинам висловлюю щирі співчуття.

Ольга Гнатик

Замість квітів на свіжу могилу моєї дорогої мами **бл. п. Олександри Чубатої 25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" складає **Оля Гнатейко**.

В пам'ять **бл. п. Івана Лодинського**, який помер 11 листопада 1992 р., **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" пересилають

мгр Степан і Галина Волянські

Замість квітів на свіжі могили **бл. п. Анни і Максима Задойних** складаємо **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а родині висловлюємо щирі співчуття.

Анастасія і Антін Хомики

Замість квітів на могилу **бл. п. Євдокії Василько** складаємо **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а родині висловлюємо щирі співчуття.

Євдокія і Мирося Глушки

Замість квітів на могилу **бл. п. Стефанії Диби**, членки 64-го Відділу СУА, через 17-ий Відділ в Маямі, Фл., складаю **15.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Ярослава Терлецька

В пам'ять **бл. п. Олександра Линника**, чоловіка нашої членки Ольги, складаємо **10.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

62-ий Відділ СУА в Глен Спей, Н. Й.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Созонта Комара**, чоловіка співпрацівниці нашої канцелярії СУА, складаємо **по 10.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а дружині Ірені висловлюємо щирі співчуття.

Леся Кіршак, Омеляна Рогожа і Наталка Дума

В пам'ять **д-р Галі Скорецької** складаю **10.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Соломія Дроздовська

З НАГОДИ

У 80-ті роковини з дня народження **Олени Чайківської-Турули** складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Дарка Турула-МакКей.

На святочному обіді, який підготував 62-ий Відділ СУА в Глен Спей для нашої довголітньої господарської референтки **Тоні Туринської** з приводу її переїзду на Флориду, Тоня Туринська зложила **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

62-ий Відділ СУА в Глен Спей

О. ГАЄЦЬКА

РОЛЯНИК

ТВІЙ ДУХ МІЖ НАМИ

Найкращий Сину України,
Тарасе, Батьку дорогий!
Про Тебе слава світом лине,
Про Тебе знає світ цілий.

Сьогодні в кожній нашій хаті
Твій образ в квітах на стіні.
При ньому стануть Твої діти
Тобі співатимуть пісні.

І "Заповітом" привітають,
І кожне Батька спом'яне,
Дітворі личенька засяють,
У серці гордість спалахне.

Бо це ж великі роковини,
Велике свято Тараса —
В ньому вся гордіть України,
Вся наша слава і краса.

Ми знаємо — Він Україну
З неволі духа увільнив.
За те, що з неї пута скинув.
Він власним щастям заплатив.

Тепер ми сильні і бадьорі,
Бо не опущені, самі!
Хоч Ти пішов від нас між зорі,
Твій дух між нами по всі дні.

І усміхається з картини
До діточок своїх Тарас:
"Учіться, діти України,
До праці кличу, кличу вас!"

РОЗМОВА З КОБЗАРЕМ

Віра прибігла зі школи, погладила сіренького Мурчика, який вибіг їй назустріч, і мовчки примостилася на малому кріселку, де звичайно її котик відбував свою пообідню "дрімку".

У вітальні було гамірно. Таткові друзі прийшли послухати, що розказував вуйко Богдан, який вчора приїхав з Івано-Франківська.

— Не дуже весело тепер в нашій Україні. По крамницях майже нічого немає, а якщо і є, то дуже дорого коштує. Нема палива для фабрик, пального для автобусів і літаків. Люди нарікають, а з цього користають наші вороги, які хотіли б повернути наш рідний край до тої страшної неволі, що була колись.

Віра не могла довго слухати таких страшних вісток, і спостережливий вуйко Богдан завважив почервоніле личко та сльози у сірих оченятах дівчинки, що старалася непомітно вибігти до своєї кімнати. Він перервав розмову і звернувся до своєї сестри Соні, Віриної мами:

— Цікава дитина. Здається, ніби гралася з котиком і не звертала уваги ні на що, а зрозуміла, про що йшла мова!

— Так, — сказала пані Соня, — Віра — розумна дівчинка, а до того ще має свій секрет. Вона дуже любить і радо декламує вірші Тараса Шевченка у школі і вдома, перед його портретом. Коли ще була зовсім маленькою, декламувала:

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.

Або:

На розпутті кобзар сидить
Та на кобзі грає...

і багато інших віршів. Коли була вже старша — любила ставати перед портретом Кобзаря, який висить на стіні в її кімнатці, та про щось тихо його питала. Коли Україна проголосила незалежність, Вірочка раділа разом з нами: "Знаєш, матусю, сталося так, як сказав Тарас Шевченко:

Україна встала і розвіяла тьму неволі, і тепер люди вже можуть там вільно молитися у відкритих церквах”.

А як старші були зайняті розмовою, Віра у своїй кімнаті прибирала портрет Тараса рушником і квітами та щось шептала. Завтра ж його день народження, і в школі відбудеться великий концерт. Треба ще раз прочитати вірша, який буде деклямувати.

Цього вечора Віра дуже широко молилася і просила у Господа помочі для України. Вранці прибігла до вуйка і сказала:

— Не журіться, вуйку Богдане, мені приснився чудовий сон! Наша Україна ще буде багата і щаслива. Треба тільки всім працювати і молитися — так сказав мені наш Великий Пророк Тарас!”

К. ПЕРЕЛІСНА

ВЕСНА, ВЕСНА, ВЕСНА!

Розквітла у полі квіточка —
Синенька та ясна,
Шумить, співає річечка:
”Весна, весна, весна!”

Цілує ясне сонечко
У лісі гілочки,
А вітер під віконечком:
”Виходьте, діточки!”

М. ПЕТРІВ

ДОБРИЙ ДЕНЬ

Вийшло сонечко на небо
І всміхається до нас.
Веселіться, любі діти,
Добрий день у добрий час!

Вам співають жайворонки,
То для вас шумить ручай,
Вам кланяються тополі,
Вас до себе кличе гай.

На леваді ясні квіти
Розквітають вже для вас.
Веселіться, любі діти!
Добрий день у добрий час!

Л. ПИЛИП'ЮК

ЖУРАВЛИК

З далекого краю,
З далеких світів
Журавлик на крилах
Додому летів.
Минав океани,
Ліси і моря,
Вдивлявся крізь тумани:
— Чия це земля:
Чиї це долини,
Чиї це луги,
Чию це калину
Гойдають вітри?
Впізнав батьківщину:
— Моя це земля,
Моє тут гніздечко
І мова моя!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

10 січня відійшла у вічність членка 26-го Відділу СУА ім. Ольги Басараб у Гемтремку, Мишиген, **Оксана Ткачук**.

Народилася Оксана Ткачук, з дому Вовк, 8 вересня 1992 року в родині вчителів у Ростоках. Разом зі своїм чоловіком д-ром Д. Ткачуком їздила по селах і читала лекції з гігієни, однак усе своє життя присвятила мистецтву, зокрема вишивці низинкою. Замилування до вишивки зародилося в неї ще з дитячих років на рідній Гуцульщині, а опісля поглибилося, коли, будучи ученицею гімназії у Перемишлі, мала змогу ближче зійтися з мисткинями Оленою і Ольгою Кульчицькими. Під їхнім впливом почала збирати взори, компонувати свої власні. Свою хату перетворила в музей вишивки і різьби. Опікувалася робітнею вишивальниць у сиротинці ОО. Василіян в Куритибі, Бразилія, забезпечувала їх матеріялами, нитками, взорами.

У 26-му Відділі, членкою якого була багато років, Оксана Ткачук організувала виставку вишивок під назвою "Мої низинки", яка мала великий успіх. Союз Українок Америки не раз мав можливість користуватися її чудовими експонатами. Любов до мистецтва Оксана Ткачук передала своїй доні Калині та внучкам.

До праці в СУА О. Ткачук включилася зразу ж після приїзду до Дітройту, а вже від 1954 року була в еگزективі окружної управи: п'ять років скарбничкою і шість — головою контрольної комісії.

Покійна залишила в смутку дочку Калину й сина Ярему з родинами.

Вічна їй пам'ять!

Управа і членки 26-го Відділу СУА

33-ій Відділ СУА у Клівленді втрапив ще одну членку. 25 листопада 1992 р. відійшла від нас на вічний спочинок **Анна Задойна**. Голова Відділу Ольга Дем'янчук попрощала її на Панасиді від членок Відділу зворушливими словами. Вона розповіла про життєвий шлях покійної.

Анна Задойна, з дому Кучма, народилася 24 січня 1925 р. в Підгайцях. Там здобула початкову і середню освіту. Переїхала до Новосілок, а потім до Соколева, де працювала у дошкільні. В Золотниках закінчила секретарські курси і, повернувшись до Підгайців, секретарювала у повітовому союзі кооператив. Перед приходом більшовиків втекла з батьками до Західної Європи, а згодом емігрувала до Америки. Вийшла заміж за Максима Задойного. Подружжя поселилося у Клівленді. Тут Анна стала членкою 33-го Відділу СУА і довгі роки працювала в управі Відділу, морально і матеріяльно підтримувала його почини.

В родині Нусі і Максима Задойних панували патріотичні та релігійні засади і на них були виховані їхні діти Дарця і Мирон. Останні роки її життя були повні терпіння. Важко захворів її чоловік Максим, а невдовзі і вона. Під час одних відвідин у лікарні вже важко хвора Нуся сказала до союзянок, які прийшли її відвідати, що вона щаслива, бо дочекалася здійснення її мрії: самостійної соборної української держави. На жаль, вже не мала сили відвідати її. Невмолима важка недуга забрала її чоловіка, а незабаром перемогла і її. "Нуся відійшла з життя, щоб зустрітися з ним у вічності", — закінчила свій виступ-прощання О. Дем'янчук.

Зі смутком прощали союзянки свою дорогу посестру в останню дорогу. Ольга Дем'янчук — голова Відділу і Люба Боднар — заступниця голови вложили покійній в домовину грудку рідної землі, надіючись, що вона буде зігрівати покійну Нусю теплом

любви до своєї вільної Батьківщини, про яку вона мріяла ціле життя.

Марта Сидір,
пресова референтка Відділу.

В один із перших днів 1993 року, в понеділок, 4 січня, несподівано відійшла у вічність на 89-му році життя найстарша довголітня членка 57-го Відділу СУА в Ютиці **Ольга Ліщинська**.

Покійна відзначалася глибокою побожністю, погідною товариською вдачею і — на свій вік — була в доброму стані здоров'я. Ще попереднього дня, у неділю, була, як звичайно, на Службі Божій, пізніше в залі церковної аудиторії розмовляла і жартувала зі знайомими і ніхто не міг передбачити, як близько їй до закінчення життєвої дороги. Її раптовий відхід був болючим ударом для родини і сумним переживанням для цілої нашої громади.

Покійна Ольга, дочка Олександра і Францески Типкевичів, походила з Бучача в Галичині. У 1924 р. одружилася з Дмитром Ліщинським і присвятилася вихованню синів.

В наслідок воєнних подій родина Ольги і Дмитра Ліщинських покинула рідні землі і в 1949 році приїхала до США, поселившись у Геркімері, Нью-Йорк.

Після смерті чоловіка 4 січня 1970 року вона переїхала до Ютики, Нью-Йорк. Тут належала до парафії св. Володимира Великого, була членкою 57-го Відділу СУА, Сестрицтва ім. св. Ольги, Українського Народного Союзу, Патріархального Товариства і Українського Конгресового Комітету. Була зразковою парафіянкою і свідомою українкою.

Залишила у глибокому смутку синів Осипа і Зеновія з дружинами Володимирою і Женні, внуків Галину, Ольгу Лехман з чоловіком Теодором й Ігоря з дружиною Деборою та правнучку Олександрю Лехман.

Вічна їй пам'ять!

Управа та членки 57-го Відділу СУА

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

В попередньому числі журналу (ч. 1, 1993 р.) сталася прикра помилка. В розділі "Вісті з Централі" висловлюється подяка "Ноні та Юрієві Кравсам", в дійсності повинно бути "Ноні та Юрієві Кравсам" (Рочестер, Н. Й.). Редакція вибачається і подає повний текст подяки: Еگزектива СУА висловлює щиро вдячність Ноні та Юрієві Кравсам (Рочестер, Н. Й.) за подарування "Факс-у" для Стипендійної Акції.

В грудневому числі нашого журналу в рубриці пожертв на Чорнобиль на стор. 28 слід читати: "У світлу пам'ять д-ра Юрія Липського через 12-ий Відділ СУА..."

Адміністрація просить вибачення за помилку.

ВІД РЕДАКЦІЇ "НАШОГО ЖИТТЯ"

Просимо всіх дописувачів посилати до редакції тільки оригінали дописів, статтей. Згідно з журналістичною практикою не подається копій, що були поміщені, чи переслані до інших газет чи журналів. Будемо вдячні, коли пресові референтки та дописувачі будуть придержуватися тієї засади.

Редакція не приймає матеріалів, не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову.

Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не буде поміщувати неввічливих, образливих для кого-небудь висловів. Рукописів не звертаємо. Анонімів не читаємо.

Редакція приймає за домовленням, тел.: (212) 674-5508. Fax: (212) 254-2672
Адреса: "Our Life", 108 Second Ave., New York, N.Y. 10003

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

35-ИЙ ВІДДІЛ СУА В ОЗОН ПАРКУ

Загальні збори 35-го Відділу СУА в Озон Парку, Нью-Йорк, відбулися 6 грудня 1992 р. Головою зборів була Люба Павлик, секретаркою — Пелагія Бабська.

Управу на 1993 рік вибрано в такому складі: голова — Анастасія Безуб'як, заступниця голови — Анеля Глуха, секретарка — Пелагія Бабська, скарбничка — Зінаїда Левицька.

Референтки: організаційна — Ірина Гарматій, суспільної опіки — Марія Мудрик, пресова — Анна Байляк, стипендійна — Люба Павлик, господарські — Марія Шостак і Галина Шуб'як.

Контрольна комісія: голова — Анна Кокольська, членки — Анна Новосад і Анна Крук.

Анна Байляк,
пресова референтка

47-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ В РОЧЕСТЕРІ

Загальні річні збори 47-го Відділу СУА ім. Лесі Українки в Рочестері, Нью-Йорк, відбулися в неділю, 17 січня. Головою зборів вибрано Анастасію Смеречинську, секретаркою — Наталію Гуран. Окружну управу репрезентувала голова управи Марія Крамарчук.

Управу на 1993 рік переобрано у тому ж складі: голова — Тетяна Шутер, заступниця голови — Ірина Руснак, протолярна секретарка — Ірина Михайлюк, кореспонденційна секретарка — Ольга Ганушевська, скарбничка — Марія Джус.

Референтки: фінансова — Марія Костів, пресова — Дарія Лесів, музейно-мистецька — Іванна Мартинець, заступниці — Христина Ковч і Люба Домбчевська, суспільної опіки — Анна Чорнобиль (стипендій), Катерина Лялька

(пачки), Марія Лилак (бабусі), Аріядна Бах (заступниця), Ірина Семанюк, Анна Єйна, Ірина Гафткович (відвідування хворих), господарські — Катерина Панич, Люба Хома, Емма Адамчук, Фенні Надяк, зв'язків — Марія Лещиншин. Вільні членки — Ольга Нарівна, Ольга Червінська.

Контрольна комісія: голова — Марія Крамарчук, членки — Ірина Шмігель, Тамара Гривнак, Наталія Гуран.

Дарія Лесів,
пресова референтка.

8-ИЙ ВІДДІЛ СУА ІМ. АЛЛИ ГОРСЬКОЇ У КЛІВЛЕНДІ

Загальні збори 8-го Відділу СУА ім. Алли Горської у Клівленді відбулися 6 грудня 1992 р. Головою зборів була Ляля Гафткович, а секретаркою — Марта Лялюк. Присутньою була голова Округи Іванна Шкарупа.

Управу на 1993 рік вибрано в такому складі: голова — Ліда Дем'янчук, заступниця голови — Люся Комічак, протолярна секретарка — Ліда Павлишин, кореспонденційна — Ляля Гафткович, скарбничка — Люба Сохоцька, заступниці скарбнички — Ірина Продан.

Референтки: організаційна — Марта Руперт, культурно-освітня — Люда Гросмен, музейна — Лена Погребинська, виховна — Ляля Гафткович, суспільної опіки — Дарка Сопка, стипендійна — Марта Грушкевич, зв'язків — Ліза Кусяка, господарська — Марійка Ганич, хронікар — Ліда Масна, пресова — Марта Боднар, імпрезова — Дозя Крислата.

Контрольна комісія: голова — Ліса Пашин, членки — Христя Главше, Марта Боднар.

Марта Боднар,
пресова референтка

"Our Life" Magazine (USPS 414-660) is published monthly — except July & August combined by Ukrainian National Women's League of America, Inc. at 108 Second Ave., New York, N.Y. 10003

Subscription in the United States of America \$25.00, single copy \$2.50.

COUNTRIES OTHER THAN U.S. (with the exception of South America) may send the subscription in their currency, which will equal the amount of 25.00 American dollars.

ПЕРЕДПЛАТА В США: річна — 25.00 дол., поодинокое число 2.50 дол.

КРАЇНИ ПОЗА МЕЖАМИ США можуть вплачувати у своїх валютах, в сумі яка дорівнює вартості 30.00 американських доларів.

© Copyright 1993 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

Printed in USA by Computoprint Corp., 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011

(201) 772-2166
Fax (201) 772-1963

"Second-Class Postage Paid at New York, N.Y. and at additional mailing offices" (USPS 414-660)
108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003

Сокальський взір. Початок XX ст. Частина рукава жіночої сорочки. Взір із збірки Українського Музею в Нью-Йорку. Вишивати нитками Д. М. С. жовтими ч. 742 і чорними. Рисувала Любов Попадинець. Взір, поміщений в лютневому числі "Нашого Життя", також рисувала Любов Попадинець.

Socal region of Ukraine. Early 20th century. Design form the collection of The Ukrainian Museum in New York City. Embroider with #742 and black thread. Drawing by Lubow Popady nec. In the February issue the featured embroidery design was also drawn by Lubow Popady nec.